

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1916 kl. 8 e. m.

Utlåtande, angående vissa framställningar rörande tionde huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Sedan bankoutskottet den 7 sistlidna mars avgivit utlåtande nr 17, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, får utskottet nu avgiva utlåtande över vissa till utskottet remitterade propositioner och motioner i hithörande ämnen.

Rörande dessa motioner har utskottet funnit sig böra införskaffa särskild utredning. Utskottet har nämligen ansett det vara av vikt att erhålla upplysningar dels om de faktiska förhållanden, vilka i varje särskilt fall kunde inverka på den föreliggande frågans bedömande, dels ock huruvida beviljandet av pensionen eller understödet skulle stå i överensstämmelse med eller innebära ett frångående av de principer, som hittills legat till grund för pensioners och understöds beviljande. Utskottet har därför anhållit om utverkande av Kungl. Maj:ts befallning till statskontoret att efter inhämtande, där så erfordrades, av uppgifter från andra ämbetsverk till utskottet inkomma med upplysningar i omförmälda avseenden.

I anledning härav har utskottet emottagit ett av statskontoret den 17 nästlidna april avgivet, av åtskilliga bilagor åtföljt utlåtande.

Beträffande de grunder, som följts vid beviljande av pensioner och understöd, anför statskontoret till en början, att vissa mera allmängiltiga upplysningar lämnats i statskontorets utlåtande den 5 april 1913, vilket finnes tryckt såsom bilaga till bankoutskottets utlåtande nr 35 för samma

år, och då statskontoret icke funnit anledning att göra ändring i eller tillägg till vad statskontoret då i berörda hänseende anför, har statskontoret i oförmälda avseende hänvisat till innehållet i nämnda utlåtande.

För innehållet i övrigt av statskontorets yttrande kommer att vid de särskilda motionerna lämnas redogörelse.

A. Det civila pensionsväsendet.

Angående
Elisabeth
Anrep-
Nordins del-
aktighet i döv-
stumlärnas
pensions-
anstalt.

1:o) I en till riksdagen den 25 februari 1916 avlåten proposition, nr 101, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att beträffande delaktighetsbeloppet i dövstumlärnas pensionsanstalt för föreståndarinnan vid skolhemmet i Vänersborg för blinda dövstamma *Elisabeth Anrep-Nordin* må, under i övrigt föreskrivna villkor, gälla vad i sådant avseende är stadgat för kvinnlig föreståndare vid dövstumskola.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 25 februari 1916.

Utskottet.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att beträffande delaktighetsbeloppet i dövstumlärnas pensionsanstalt för föreståndarinnan vid skolhemmet i Vänersborg för blinda dövstamma *Elisabeth Anrep-Nordin* må, under i övrigt föreskrivna villkor, gälla vad i sådant avseende är stadgat för kvinnlig föreståndare vid dövstumskola.

B. Det militära pensionsväsendet.

Angående
pension åt
f. soldaten
Aug. Pol.

2:o) I en inom första kammaren av herr *K. J. Gustafsson* väckt motion, nr 27, har hemställts, »det riksdagen ville besluta, att före detta soldaten vid livkompaniet av kungl. Jönköpings regemente nr 58 August Pol må från och med den 1 januari 1916 ur Vadstena krigsmanshuskassa erhålla pension efter samma grunder som om han tjänat för pensions erhållande föreskriven tid.»

Till stöd för motionen har anförts följande:

»Då riksdagen vid flera tillfällen visat sig behjärta framställningar om pension åt gamla uttjänta soldater, torde även framställningen om erhållande av pension åt för detta soldaten vid livkompaniet av kungl. Jönköpings regemente nr 58 Aug. Pol välvilligt tagas till omprövning. Orsaken varför Pol avgick ur tjänsten innan han uppnått pensionsåldern var den, att han under tjänstgöringen ett par gånger legat svårt sjuk i lunginflammation, varför han föredrog att avgå, för att ej ånyo riskera ett sådant sjukdomsfall.

Angående Pols levnadsförhållanden anføres, att han till yrket är skomakare, och ehuru han alltid fört ett anständigt och sparsamt levnadssätt, har han ändock ingenting kunnat spara för sin ålderdom. Hans kroppskrafter äro numera mycket nedsatta; därtill kommer, att hans hustru på grund av långvarig sjukdom sedan flera år tillbaka varit totalt oförmögen att uträtta de husliga göromålen och därför ej i minsta mån kan bidra till deras underhåll.

Ett bifall till framställningen om pension skulle därför betydligt lätta hans bekymmer för ålderdomen.»

Vid motionen finnas fogade åtskilliga intyg, till vilka utskottet anhåller få hänvisa.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse har på anmodan av statskontoret avgivit yttrande i ärendet och däri anfört följande:

»Pol, som är född den 23 augusti 1856, antogs i krigstjänst vid regementet den 29 mars 1879, erhöll interimsavsked den 2 oktober 1902 och konfirmationsavsked den 15 september 1903. Då villkoren för anmälan till underhåll på expektans i 4 klassen av Vadstena krigsmanshuskassa vid tiden för Pols avskedande voro att hava tjänstgjort fulla 25 år, men Pol vid avskedet (interims-) ej hade tjänat mer än 23 år, 6 månader, 3 dagar samt han ej för kroppsskada eller sjukdom i tjänsten avskedats, utan på egen begäran avgått, har han ej kunnat anmälas till dylikt underhåll och har ej heller sedermera erhållit sådant. I anledning därav att uti motionen anförts, att orsaken till Pols avgång ur krigstjänsten skulle varit den, att han under tjänstgöringen ett par gånger legat svårt sjuk i lunginflammation och att han föredragit att avgå för att ej riskera ett återfall i denna sjukdom, har regementschefen uti bilagt yttrande meddelat, att Pol visserligen år 1882 — således 20 år före avskedet — varit sjukskriven för nämnda sjukdom, men att då varken lunginflammation eller annan sjukdom varit orsaken till avskedandet, utan detta skett på egen begäran, regementschefen ej ansåge honom berättigad till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse.

För jämförelse får arméförvaltningen erinra därom, att 1910 års riksdag bifallit en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition nr 38 av den 4 februari 1910 om rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa för f. d. soldaten vid Hallands regemente Karl Johan Nordgren. Som Nordgren emellertid tjänstgjort 24 år, 8 månader och 20 dagar samt hans ansökning om avsked ur krigstjänsten blivit genom misstag från korpralsbefälhavaren i förtid ingiven, torde ej riksdagens åtgärd att tillerkänna Nordgren pension kunna åberopas som stöd för pension åt Pol, som tjänat endast 23 år, 6 månader och 3 dagar samt därefter på egen begäran erhållit avsked. I sammanhang härmed får arméförvaltningen meddela, att till

såväl Kungl. Maj:t som arméförvaltningen årligen inkomma ett ganska stort antal ansökningar om pensioner från gamla f. d. krigsmän, som visserligen tjänstgjort avsevärt lång tid, men ej fullt så länge som författningsenligt är föreskriven för pensions erhållande från Vadstena krigsmanshuskassa. I synnerhet efter ikraftträdande av kungl. kungörelsen den 6 augusti 1909, varigenom Kungl. Maj:t med riksdagen bestämt, att indelt manskap efter uppnådda 20 tjänsteår äger rätt till underhåll på expektans i Vadstena krigsmanshuskassa, så snart den avskedade uppnått 50 års ålder, hava dylika ansökningars antal betydligt ökats. Därest dessa f. d. krigsmän ej blivit avskedade för kroppsskada eller sjukdom, som ansetts stå i sammanhang med deras militära tjänst, hava ansökningarna ej vunnit bifall.

Slutligen får kungl. arméförvaltningen meddela, att Pols underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, därest ifrågavarande motion bliver av riksdagen bifallen, kommer att utgå efter 49 kronor årligen under tiden 1 januari—31 augusti 1916 samt att detta underhåll jämlikt kungl. kungörelse den 6 november 1914 kommer att ökas till 100 kronor årligen från ingången av september månad 1916.

Skulle denna motion bifallas, torde billigheten kräva, att alla med Pol likställda jämväl erhålla dylikt underhåll.»

Statskontoret.

Statskontoret har för egen del förklarat sig icke hava något att tillägga till vad arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse yttrat.

Utskottet.

Enligt vad som framgår av utredningen i ärendet, är Pol visserligen icke berättigad att komma i åtnjutande av något underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, då han icke tjänat mer än omkring 23 år 6 månader och han icke för kroppsskada eller sjukdom från tjänsten avskedats. Riksdagen har emellertid i särskilda fall vid flera tillfällen i fråga om båtsmän, vilka icke tjänat därför föreskriven tid, förklarat berörda omständighet icke utgöra hinder för dem att komma i åtnjutande av pension. Enligt utskottets mening föreligga i detta fall sådana ömmande omständigheter, att det måste anses vara med rättvisa och billighet överensstämmande att den ifrågavarande soldaten tillerkännes pension, som om han tjänat därför föreskriven tid. Då härtill kommer, att pensionsbeloppet är synnerligen obetydligt och att de konsekvenser, som vid ett bifall till motionen eventuellt kunna uppstå, icke torde böra tillmätas någon avgörande betydelse, har utskottet för sin del ansett sig böra biträda motionärens hemställan.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion, må besluta, att f. d. soldaten vid livkompaniet av Jönköpings regemente nr 58 August Pol må från och med den 1 januari 1916 ur Vadstena krigsmanshus-

kassa erhålla pension efter samma grunder, som om han tjänat för pensions erhållande föreskriven tid.

3:o) I en inom andra kammaren av herr *Rydén* väckt motion, nr 92, har anförts följande:

»Härmed får jag vördsamt anhålla om riksdagens understöd för ett par personer, som på grund av 1914 års inkallelser av äldre värnpliktiga till krigstjänstgöring blivit berövade sin försörjare.

Sakförhållandet är följande såsom framgår av närslutna bilagor.

F. d. förste konstapeln vid Svea artilleriregemente Fritz Martin Hartell, född den 17 september 1889, hade efter erhållet avsked från regementet den 31 oktober 1913 slagit sig ned som arbetare i sin födelsesocken Glostorp i Malmöhus län. Enligt samstämmiga omdömen från trovärdiga personer hade han såväl under tjänsten vid regementet som efteråt i hemorten visat sig mycket skötsam och ordentlig. På hösten 1914 stod han redo att ingå äktenskap med sin trolovade Ebba Olsson å nr 17 Hyllie, Limhamn. Han blev då plötsligt utkallad till krigstjänstgöring, ådrog sig under de ogynnsamma förhållanden, som mångenstädes rådde under neutralitetsvaktens första veckor, lunginflammation och avled å Vendes artilleriregementes garnissonssjukhus i Kristianstad den 26 september 1914. Han efterlämnade vid sin död i medellösa omständigheter sin trolovade, som den 1 mars 1915 födde en dotter till den avlidne, Marta Hildegard Hartell.

Den 1 april 1915 ingick avlidne Hartells fader till riksförsäkringsanstalten med anhållan om understöd enligt kungl. förordningen den 18 juni 1909 åt Ebba Olsson och hennes dotter Marta Hildegard Hartell. Som stöd för framställningen åberopades att Hartell avlidit under krigstjänstgöring, vilket ock styrktes av bifogade intyg.

Riksförsäkringsanstalten tillerkände den avlidnes efterlevande begravningshjälp med 75 kronor men fann sig förhindrad att tillerkänna livränta åt vare sig Ebba Olsson eller dottern. Enligt gällande författning utginge nämligen livränta till änka endast för så vitt äktenskapet slutits före den tidpunkt, då skada uppkommit, och till minderårigt barn endast under förutsättning att detta fötts före sagda tidpunkt eller födes därefter i ett därförut slutet äktenskap. Detta äktenskap skall vara fullbordat genom vigsel inför kyrklig eller borgerlig myndighet.

Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som här föreligga, i det att inkallelsen till krigstjänstgöring kom oförmodat och oimtetgjorde de båda kontrahenternas överenskommelse att få sitt äktenskap beseglat med vigsel, och då de efterlevande befinna sig i mycket brydsamma omständigheter, synes staten, i vars tjänst deras försörjare avlidit, böra träda hjälpande till. Antingen kan detta ske genom att riksdagen medgiver att Ebba Olsson och hennes dotter Marta Hildegard Hartell må erhålla understöd till belopp, som bestämmas i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Eller ock kan saken regleras genom ett direkt anslag å riksstaten, vilket i så fall föreslås utgå med ett belopp av 300 kronor årligen till Ebba Olsson, så länge hon förblir ogift, samt 150 kronor årligen till dottern Marta Hildegard Hartell, intill dess hon fyllt 18 år. Därest sistnämnda alternativ väljes, torde understödet böra utgå från och med 1916 års ingång.

*Angående
pension åt
M. Hartells
trolovade och
barn.*

På grund av det ovan anförda tillåter jag mig vördsamt hemställa, att riksdagen må besluta att tilldela avlidne värnpliktige nr 159 3/10 Frits Martin Hartells trolovade Ebba Olsson och deras dotter Marta Hildegard Hartell understöd

antingen på det sättet att riksdagen medgiver dem rätt att erhålla understöd till belopp, som bestämmas i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

eller och därigenom att de förklaras berättigade att från den 1 januari 1916 å allmänna indragningsstaten åtnjuta understöd: Ebba Olsson 300 kronor årligen, så länge hon lever ogift, och Marta Hildegard Hartell 150 kronor årligen, intill dess hon uppnått 18 års ålder.»

Vid motionen äro fogade åtskilliga intyg, till vilka utskottet tillåter sig hänvisa.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse.

På anmodan av statskontoret har arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse i avgivet yttrande angående pension åt ej mindre Martin Hartells trolovade och barn än även åt under nästföljande punkt omförmälda P. A. Hj. Johanssons trolovade och barn anført följande:

»Under erinran därom att några andra medel till understöd åt änkor och barn efter avlidet manskap vid armén eller beväringmän icke finnas anvisade än de i kungl. förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, bestämda, får kungl. arméförvaltningen i avseende å de faktiska förhållanden, vilka i dessa båda fall kunna inverka på pensionsfrågornas bedömande, hänvisa till vad riks försäkringsanstalten i sina skrivelser till cheferna för kungl. Vendes artilleriregemente och kungl. Kronobergs regemente den 3 juni och den 23 juli 1915 i dessa ärenden meddelat ävensom till de av vederbörande myndigheter avgivna, i motionerna i andra kammaren nr 92 och nr 95 likaledes intagna utlåtanden.

I sammanhang härmed får kungl. arméförvaltningen erinra därom, att 1915 års riksdag beviljat fröken Anna Viktoria Rendahl en årlig pension av 250 kronor från allmänna indragningsstaten. Fröken Rendahl var trolovad med löjtnanten vid kungl. fortifikationen E. A. Jungner, vilken avlidit av de kroppsskador, han ådragit sig under utövningen av sin tjänst (se härom riksdagens skrivelse nr 10 punkt 26), ävensom Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 104 av den 25 februari 1916 till innevarande års riksdag angående livränta åt Alida Maria Elisabet Eliasson.»

Statskontoret.

Statskontoret har för egen del ifråga om de föreslagna pensionerna anført följande:

»I förenämnda skrivelse av den 6 innevarande april hava arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse yttrat sig i fråga om de i motionerna nr 92 och 95 i andra kammaren väckta förslag om understöd åt avlidne värnpliktige F. M. Hartells trolovade och dotter samt åt avlidne värnpliktige P. A. H. Johanssons trolovade och son. För egen del får statskontoret, under åberopande av 1915 års riksdags beslut om pension åt avlidne löjtnanten E. A. Jungners trolovade framhålla, att det synes vara i god överensstämmelse med riksdagens sålunda fattade

beslut och i övrigt av billighet påkallat, att ovannämnda värnpliktigas trolovade och barn erhålla understöd såsom om nådiga förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning för skada, ådragen under militär tjänstgöring, varit å dem tillämplig.»

I likhet med motionären anser utskottet sådana behjärtansvärda omständigheter föreligga, att något understöd från statens sida bör beredas Ebba Olsson och hennes dotter. Detta synes även vara i god överensstämmelse med ett av förlidet års riksdag fattat beslut i ett ungefärligen likartat fall. Utskottet har därför icke något att erinra emot att den ifrågavarande värnpliktiges trolovade och barn erhålla understöd till det belopp, som bestämmes i förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Utskottet.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att avlidne värnpliktige nr 159 $\frac{3}{10}$ Frits Martin Hartells trolovade Ebba Olsson samt deras dotter Marta Hildegard Hartell må erhålla understöd, såsom om förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, varit å dem tillämplig.

4:o) I en inom andra kammaren av herr *Svensson* i Torlarp väckt motion, nr 95, har motionären hemställt, »att riksdagen måtte besluta att bevilja Edit Granath från och med den 1 januari 1916 under hennes återstående livstid, så länge hon lever ogift, en årlig pension av 180 kronor samt hennes son, Allan Hjalmar Waldemar intill dess han fyllt 15 år, 90 kronor årligen».

Angående pension åt P. A. Hj. Johanssons trolovade och barn.

Till stöd för motionen har anförts följande:

»Värnpliktige nr 714 $\frac{14}{11}$ y Per Algot Hjalmar Johansson från Berga socken avled under tiden för sin värnpliktstjänstgöring av hjärnhinneinflammation, enligt här i bestyrkt avskrift bilagda läkareattest.

Han var trolovad med Edit Ingegärd Viktoria Granath, och hade förberedelserna till äktenskap emellan dem fortskridit så långt, att äktenskapslysning — efter den 5 mars 1915 erhållen åldersdispens — ägt rum, och den 5 maj 1915 födde Edit Granath en son, till vilken avlidne Per Algot Hjalmar Johansson var fader, allt enligt här i bestyrkt avskrift bifogade intyg från pastorsämbetet i Tännö församling.

Om äktenskapet varit genom vigsel fullbordat, hade Edit Granath erhållit en årlig livränta å 180 kronor så länge hon levat och förblivit ogift samt barnet 90 kronor årligen till dess det fyllt 15 år, men i skrivelse av den 23 nästlidne juli har riksförsäkringsanstalten förklarat sig ej kunna tillerkänna vare sig Edit Ingegärd Viktoria Granath, då hon icke varit genom äktenskap förenad med den avlidne,

eller sonen Allan Hjalmar Waldemar, då denne icke fötts före uppkomsten av ifrågavarande sjukdom eller efter sagda tidpunkt i ett där förut slutet äktenskap, någon livränta.

Enär den avlidne icke efterlämnade några tillgångar, varmed barnets uppfostran kan bekostas, och Edit Granath själv är i mycket fattiga omständigheter, har hon råkat i svårt ekonomiskt trångmål.

Då det synes hårt, att hon i så hög grad skall även ekonomiskt lida av, att döden kom emellan och hindrade att äktenskapet fullbordades, torde det vara med billighet överensstämmande, att riksdagen tillerkänner henne och barnet understöd motsvarande den livränta, som eljest skolat utgå.»

Beträffande vid motionen fogade bilagor får utskottet hänvisa till motionen.

På anmodan av statskontoret har arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse avgivit yttrande i ärendet och tillåter sig utskottet att beträffande såväl detta som statskontorets utlåtande hänvisa till näst föregående punkt.

Utskottet.

Vad motionären anfört till stöd för sin framställning synes utskottet behjärtansvärt och utskottet har därför icke något att erinra emot att understöd beviljas värnpliktige Johanssons trolovade och barn, såsom om förordningen den 18 juni 1909 i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, varit å dem tillämplig. Under hänvisning till att för lidet års riksdag i ett likartat fall beviljat pension får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att avlidne värnpliktige nr 714 ^{14/14} y Per Algot Hjalmar Johanssons trolovade Edit Ingegård Viktoria Granath samt deras son Allan Hjalmar Waldemar må erhålla understöd, såsom om förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, varit å dem tillämplig.

Angående
livränta åt
A. M. E.
Eliasson.

5:o) I en den 25 februari 1916 till riksdagen avlåten proposition, nr 104, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att *Alida Maria Elisabet Eliasson* må från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig livränta å etthundraåttio kronor, att utgå från och med den 14 december 1914 på sätt och under de villkor i övrigt, som i förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, den 18 juni 1909 finnes stadgat.

I fråga om den till stöd för nämnda förslag förebragta utredningen får utskottet hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att Alida Maria Elisabeth Eliasson må från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig livränta å etthundraåttio kronor, att utgå från och med den 14 december 1914 på sätt och under de villkor i övrigt, som i förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, den 18 juni 1909 finnes stadgat.

C. Allmänna indragningsstaten.

1. Angående justitiedepartementet.

6:o) I en till riksdagen den 24 mars 1916 avlåten proposition, nr 157, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att skrivbiträdet *Jenny Carolina Håkanson* må från och med månaden näst efter den, då hennes anställning såsom skrivbiträde i justitiedepartementet upphör, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,100 kronor.

*Angående
pension åt
skrivbiträdet
J. C. Håkanson.*

Departementschefen har till statsrådsprotokollet i ärendet anført följande:

»I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har skrivbiträdet i justitiedepartementet *Jenny Carolina Håkanson*, under förmälan att hon den 21 februari 1881 antagits till skrivbiträde i departementet samt alltsedan dess tjänstgjort därstädes i berörda egenskap mot åtnjutande av årlig avlöning, samt att hon önskade bliva från skrivbiträdesbefattningen entledigad, anhållit att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för beredande av pension åt henne under hennes återstående livstid.

Vid sin skrift har sökanden fogat dels prästbevis, utvisande att hon är född den 20 februari 1855, dels ock av registratorn i justitiedepartementet utfärdat intyg, varav inhämtas, att sökanden, på sätt av henne uppgivits, alltsedan den 21 februari 1881 varit anställd såsom

skrivbiträde i justitiedepartementet, ävensom i denna egenskap från och med år 1909 i årliga löneförmåner uppburit 1,600 kronor.

Statskontoret.

Till följd av remiss har statskontoret den 7 mars 1916 avgivit utlåtande i ärendet. Statskontoret har därvid anfört följande:

Då handlingarne utvisade, att sökanden uppnått en levnadsålder av 61 år och under en tid av 35 år tjänstgjort i nämnda egenskap, ansåge statskontoret skäl föreligga att söka bereda henne pension av statsmedel att åtnjutas efter snart förestående avgång från befattningen. Skrivbiträden, som i likhet med sökanden saknade rätt till pension, hade dock i flera fall genom riksdagens beslut erhållit pensioner; och hade beloppet i allmänhet bestämts till 1,000 kronor. I detta fall syntes dock kunna ifrågasättas ett något högre belopp. Å ordinarie stat med avlöning i lägre graden uppfört kvinnligt biträde, som efter intjänade ålders-tillägg åtnjöte avlöning å 1,600 kronor eller samma belopp, som sökanden nu uppbure i årsarvode, erhöle vid avgång efter uppnådda 60 levnads- och 30 tjänstår en pension av 1,100 kronor. Den omständigheten, att den definitiva löneregleringen för personalen vid statsdepartementen blivit fördröjd, hade föranlett att sökandens befattning ännu icke vore uppförd å ordinarie stat med därav följande pensionsförmån å 1,100 kronor. Såsom statskontoret framhållit vid flera tillfällen, då fråga varit om beredande av viss tilläggs pension åt tjänstinnehavare i statsdepartement, ansåge statskontoret för sin del billigt att befattningshavare, som, efter det att deras vederlikar i andra verk sedan många år åtnjutit reglerade förmåner, nödgades avgå, innan definitiv reglering för det verk, de tillhörde, kommit till stånd, i pensionsavseende likställdes med motsvarande befattningshavare i reglerat verk. På grund härav och under åberopande av vad vederbörande departementschef anfört till statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 14 januari 1916 vid anmälan om frågan om provisorisk lönereglering för departementen, hemställde statskontoret, det täcktes Kungl. Maj:t i nådig proposition föreslå riksdagen medgiva, att sökanden finge från och med månaden näst efter den, under vilken hon undfinge entledigande från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 1,100 kronor.

*Departements-
chefen.*

Enligt gällande pensionslag är kvinnlig tjänstinnehavare i allmänhet berättigad att komma i åtnjutande av hel pension vid uppnådda 60 levnadsår och 30 tjänstår. Sökanden uppfyller båda dessa fordringar

i det hon uppnått en ålder av 61 år samt varit i statens tjänst i mer än 35 år.

Sökanden har under sin långa tjänstgöringstid i departementet städse ådagalagt stort ordningssinne, samvetsgrannhet och skicklighet ävensom på ett särdeles plikttroget sätt och till synnerlig belåtenhet utfört henne lämnade uppdrag.

Emellertid saknar sökanden, på sätt statskontoret påpekat, laglig rätt till pension. Att sådan beredes henne torde dock vara i överensstämmelse ej blott med billighet utan även med av Kungl. Maj:t och riksdagen hittills tillämpad praxis.

Vad beträffar pensionens belopp håller jag i likhet med statskontoret före, att den bör sättas till 1,100 kronor. Till motivering för min ståndpunkt därutinnan vill jag till en början påminna om det av statskontoret i dess utlåtande berörda yttrande, som jag hade i statsrådet den 14 januari 1916 vid anmälan av frågan om provisorisk löne-reglering för justitiedepartementet. Efter att hava omnämnt, att det sedan länge på dagordningen stående spörsmålet om en definitiv löne- och pensionsreglering för statsdepartementens befattningshavare icke torde kunna föreläggas 1916 års riksdag utan måste än ytterligare uppskjutas, fortsatte jag:

»Vad beträffar de enskilda tjänstemännens intresse av frågans lösning må framhållas, att för nuvarande ordinarie befattningshavare detta uppskov dock ej torde bli av allt för stor betydelse i löne- eller pensionsavseende. Det lär nämligen få anses sannolikt, att de flesta av dem genom en definitiv löne-reglering ej skulle komma att tillerkännas åtminstone avsevärt högre löneförmåner än de, av vilka de nu äro i åtnjutande enligt den för dem gällande provisoriska löne-regleringen. Skulle vidare någon av samma befattningshavare komma att, innan den slutliga löne-regleringen kommer till stånd, avgå från sin tjänst, lär, på sätt jag framhöll redan i statsrådet den 14 januari 1915, Kungl. Maj:t icke komma att underlåta att hos riksdagen göra den framställning om förbättrad pension, som billigheten kan anses fordra; och med billighet torde vara mest överensstämmande att åt dylik befattningshavare tillerkännes den pension, som kan beräknas hava bort komma honom till del, därest den slutliga löne- och pensionsregleringen trätt i tillämpning redan med innevarande års ingång, d. v. s. vid den tidpunkt, från vilken den skulle hava kommit att gälla, därest löne-regleringsfrågan, såsom från början varit ämnat, fått sin lösning redan vid 1915 års riksdag.»

Vad jag sålunda yttrat om departementens nuvarande ordinarie befattningshavare äger sin fulla giltighet jämväl beträffande sådana befattningshavare i departementen, som ej äro ordinarie, men vilka haft grundad förhoppning att efter genomförandet av den väntade regleringen bli uppförda på ordinarie stat och såsom sådana erhålla rätt till pension. Till denna kategori hör sökanden. Hade löne-regleringsfrågan,

såsom från början varit ämnat, fått sin lösning redan vid 1915 års riksdag och den nya staten trätt i tillämpning med ingången av år 1916, hade sökanden efter all sannolikhet nu innehaft ordinarie skrivbiträdestjänst i departementet med en sammanlagd avlöning av 1,600 kronor samt varit berättigad att när som helst avgå med en pension av 1,100 kronor. Det synes mig därför ej vara annat än i enlighet med billighet att beloppet av den pension, som tillerkännes henne, sättes till 1,100 kronor.»

Utskottet.

Av handlingarna i ärendet framgår, att skrivbiträdet Håkanson uppnått en levnadsålder av 61 år och under en tid av 35 år i nämnda egenskap tjänstgjort i justitiedepartementet. Även utskottet anser därför skäl föreligga, att någon pension beredes henne vid hennes förestående avgång från befattningen. På sätt i statsrådsprotokollet erinras, saknar Håkanson visserligen rätt till pension, men har riksdagen i åtskilliga fall beviljat kvinnliga skrivbiträden pensioner, vilka i allmänhet bestämts till 1,000 kronor. Beträffande ordinarie kvinnliga biträden med motsvarande avlöning som Håkanson erhålla dessa vid avgång efter uppnådda 60 levnadsår och 30 tjänstår en pension av 1,100 kronor. Då den definitiva löneregleringen för personalen vid statsdepartementen blivit fördröjd, har Håkansons befattning ännu ej kunnat uppföras å ordinarie stat, varmed skulle följa nyssnämnda pensionsförmån å 1,100 kronor. Berörda omständighet synes emellertid icke böra verka därhän, att Håkanson, vilken har icke mindre än 35 tjänstår, bör i pensions-hänseende komma i ett sämre läge, än om hon uppförts å ordinarie stat. Billigheten synes därför fordra, att Håkanson kommer i åtnjutande av en pension å 1,100 kronor.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att skrivbiträdet Jenny Carolina Håkanson må från och med månaden näst efter den, då hennes anställning såsom skrivbiträde i justitiedepartementet upphör, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av ettusen etthundra kronor.

*Angående
pension åt f.
vaktkonsta-
beln N. J. J.
Stenbergs
änka.*

7:o) I en inom andra kammaren av herr *Kristensson* väckt motion, nr 88, har anförts följande:

»Den 3 mars 1915 avled f. d. vaktkonstapeln vid centralfängelset å Härlanda Nils Jakob Johan Stenberg. År 1871 hade han antagits till vaktkonstapel vid centralfängelset å Nya varvet, 1889 för ådagalagt synnerligen ordentligt och pålitligt uppförande tilldelats utmärkelsetecken och 1906 erhållit avsked med pension.

Under äktenskap med Inger Brita Stenberg har han haft 8 barn, varav dock ett dött i späda ålder.

Änkan lider enligt den 13 oktober 1915 utfärdad läkarebetyg av kronisk ledreumatism med nedsatt arbetsförmåga och är någon avsevärd förbättring ej antaglig. Som framgår av bilagt intyg är hon medellös och åtnjuter ej understöd av fattigvården.

Stenberg var icke delaktig i civilstatens änke- och pupillkassa.

Vid 1912 års riksdag beviljades pension å allmänna indragningsstaten åt vaktkonstapelänkan Morén (Bankoutskottets utlåtande 13:12) och året därefter åt vaktkonstapelänkan Lindholm. I båda fallen voro de föreliggande omständigheterna av enahanda art som nu förefinnes beträffande änkan Stenberg.

Med hänsyn till de åberopade omständigheterna och med hänvisning till här anförda analoga fall, får jag vördsamt hemställa, att riksdagen må medgiva, att, i enlighet med grunderna i §§ 7—11 av Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa den 21 december 1907 och på därstädes stadgade villkor, en årlig pension av ett hundra sextio kronor må från och med april månad 1915 å allmänna indragningsstaten utgå till avlidne f. vaktkonstapeln vid centralfängelset å Härlanda Nils Jakob Johan Stenbergs änka, Inger Brita Stenberg.»

Vid motionen äro fogade åtskilliga intyg, till vilka utskottet tillåter sig hänvisa.

På begäran av statskontoret har fängvårdsstyrelsen i avgivet yttrande angående pension åt ej mindre änkan Stenberg än även åt den under nästföljande punkt omförmälda änkan Rosenqvist dels i allt väsentligt vitsordat riktigheten av vissa uppgifter i två vid motionen fogade intyg dels ock intygat, att varken änkan Rosenqvists eller änkan Stenbergs man inträtt såsom delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. I övrigt hade styrelsen icke något att upplysa i ärendet.

Fängvårdsstyrelsen.

För egen del har statskontoret anført, att, såsom ock i motionen framhållits, riksdagen förut beviljat pensioner till änkor efter vaktkonstaplar, som icke kunnat genom inträde i civilstatens änke- och pupillkassa förskaffa sina efterlevande sådan förmån.

Statskontoret.

Med hänsyn till de ömmande omständigheter, som i förevarande fall föreligga, och under åberopande av att riksdagen tillförne i likartade fall beviljat pensioner, finner utskottet sig böra tillstyrka bifall till motionen.

Utskottet.

Med stöd av vad sålunda förekommit får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion, må medgiva, att, i enlighet med grunderna i §§ 7—11 av Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa den 21 december 1907 och på därstädes stadgade villkor, en årlig pension av ett hundra sextio kronor må från och med april månad 1915 å allmänna indragningsstaten utgå till avlidne f. vaktkonstapeln vid centralfängelset å Härlanda Nils Jakob Johan Stenbergs änka, Inger Brita Stenberg.

Angående pen-
sion åt f. vakt-
konstapeln J.
F. Rosenqvists
änka.

8:o) I en inom andra kammaren av herr *Kristensson* väckt motion, nr 87, har motionären under hänvisning till den motivering, som i den under nästföregående punkt omförmälda motion anförts, hemställt, »att riksdagen må medgiva, att, i enlighet med grunderna i §§ 7—11 av Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa den 21 december 1907 och på därstädes stadgade villkor, en årlig pension av ett hundra sextio kronor må från och med december månad 1915 å allmänna indragningsstaten utgå till avlidne förre vaktkonstapeln vid centralfängelset i Härlanda Johan Fredrik Rosenqvists änka, Matilda Sofia Rosenqvist».

Vid motionen finnas fogade åtskilliga bilagor och får utskottet beträffande dessa hänvisa till motionen.

På anmodan av statskontoret har fångvårdsstyrelsen avgivit yttrande i ärendet, och tillåter sig utskottet att beträffande såväl detta som statskontorets utlåtande hänvisa till nästföregående punkt.

Utskottet.

Med hänsyn till de ömmande omständigheter, som i förevarande fall föreligga, och under åberopande av att riksdagen tillförne i likartade fall beviljat pensioner, finner utskottet sig böra tillstyrka bifall till motionen.

Med stöd av vad sålunda förekommit får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion, må medgiva, att, i enlighet med grunderna i §§ 7—11 av Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa den 21 december 1907 och på därstädes stadgade villkor, en årlig pension av ett hundra sextio kronor må från och med december månad 1915 å allmänna indragningsstaten utgå till

avlidne förre vaktkonstapeln vid centralfängelset i Hårlanda Johan Fredrik Rosenqvists änka, Matilda Sofia Rosenqvist.

2. Angående lantförvarsdepartementet.

9:o) I en till riksdagen den 7 nästlidna april avlåten proposition, nr 202, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre förestånderskan för Norrbottens regementes persedelreparationsverkstad *Margreta Johanna Sandström* må från och med år 1916 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

Angående
pension åt
f. före-
stånderskan
M. J. Sand-
ström.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag.

Utskottet, som icke funnit något att erinra emot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att förre förestånderskan för Norrbottens regementes persedelreparationsverkstad *Margreta Johanna Sandström* må från och med år 1916 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av femhundra kronor.

10:o) I en den 17 mars 1916 till riksdagen avlåten proposition, nr 97, har Kungl. Maj:t, med återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre besiktningsrustmästaren Per Gustaf Anderssons änka *Katarina Karolina Andersson*, född Sundquist må, under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor, att utgå från och med den 1 maj 1915.

Angående
pension åt
f. besiktnings-
rustmästaren
P. G. Anders-
sons änka
K. K. Anders-
son, född
Sundquist.

Beträffande de till stöd för denna framställning anförda skäl hänvisar utskottet till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Utskottet får, med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, hemställa,

att riksdagen må medgiva, att förre besiktningsrustmästaren Per Gustaf Anderssons änka Katarina Karolina Andersson, född Sundquist, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundra kronor, att utgå från och med den 1 maj 1915.

Angående
pension åt
tjänstförrätt-
tande förråds-
vaktmästaren
M. P. Helfrid.

11:o) I en till riksdagen den 31 mars 1916 avlåten proposition, nr 156, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att tjänstförrättande förrådsvaktmästaren vid Östgöta trängkår, distinktionskorpralen *Magnus Peter Helfrid* må från och med månaden näst efter den, under vilken hans förordnande å förrådsvaktmästarbefattningen upphör, under sin återstående livstid åtnjuta en årlig pension å allmänna indragningsstaten till så stort belopp, att densamma jämte det honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till 360 kronor.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för den 31 mars 1916.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att tjänstförrättande förrådsvaktmästaren vid Östgöta trängkår, distinktionskorpralen *Magnus Peter Helfrid* må från och med månaden näst efter den, under vilken hans förordnande å förrådsvaktmästarbefattningen upphör, under sin återstående livstid åtnjuta en årlig pension å allmänna indragningsstaten till så stort belopp, att densamma jämte det honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till trehundrasextio kronor.

Angående
pension åt
furiren C. A.
A. Holmberg.

12:o) I en inom andra kammaren av herr *Liljedahl* väckt motion, nr 6, har motionären hemställt, »att riksdagen måtte åt furiren vid kungl. Smålands husarregemente *Carl Arvid Adrian Holmberg* vid hans avskedstagande bevilja en årlig pension av 360 kronor, däri inberäknat det pensionsbelopp, som han enligt gällande bestämmelser kan komma att uppbära av Vadstena krigsmanshuskassa.»

Till stöd för motionen har anförts följande:

»Vid kungl. Smålands husarregemente föreligger i olöst skick en synnerligen behjärtansvärd pensionsfråga, som rör en invalid, furir Carl Arvid Adrian Holmberg, f. d. indelt husar, sedan den 20 januari 1903 anställd som volontär vid regementet med 28 tjänstår bakom sig. Tvenne av regementets chefer ha genom framställningar till Kungl. Maj:t åren 1910 och 1913 sökt få Holmbergs pensionsfråga löst, men dessa ha lämnats utan avseende. För visso skall dock Kungl. Maj:t gärna låta utbetala ett efter rättvisa grunder fastställt pensionsbelopp, som av riksdagen kan komma att beviljas. I förhoppning att riksdagen, som i pensionsfrågor är mindre bunden än Kungl. Maj:t av strängt formella hänsyn och därför kan låta hjärtat tala högre än det oblidkeliga öde, som Holmberg mot sin vetskap råkat ut för, låter jag härmed handlingarna i målet motivera det yrkande jag avser.

Med uteslutning av expeditionsvignetter återgivnas här regementschefernas framställningar, krigsrättsprotokoll i anledning av Holmbergs kroppsskada, tabell över liden ekonomisk förlust genom övergång från indelt till värvad stat och läkarebetyg.

Regementschefens framställning av år 1910.

Till Konungen.

Hos Eders Kungl. Maj:t får jag i underdånighet anhålla, att pensionsbeloppet måtte bestämmas för distinktionskorpralen vid kungl. Smålands husarregemente Carl Arvid Adrian Holmberg, vilken i enlighet med kungl. brevet av den 31 oktober 1902 erhållit anställning såsom volontär vid regementet.

Holmberg är född den 3 mars 1869. Kom i krigstjänst som indelt husar vid regementet den 5 november 1887. Utnämndes till vicekorpral den 5 maj 1899. Erhöll avsked som indelt husar den 20 januari 1903. Erhöll samma dag anställning som volontär vid regementet. Utnämndes samma dag till korpral vid regementet. Den 24 augusti 1904 utnämnd till distinktionskorpral vid regementet. Benådad med svärdsmedaljen den 24 januari 1907.

1891—92 kommenderad såsom elev vid kavalleriskolan i Stockholm samt avlagt underofficersexamen därstädes med huvudbetyget »Med beröm godkänd».

Genomgått skjutskolan 1903, kurs för underbefäl av manskap.

Eftersom Holmberg på grund av bifogade läkarebetyg¹ nu är till krigstjänst oduglig samt äger mindervärdig förmåga att förskaffa sig sitt uppehälle, och då han under den tid, han tjänat vid regementet, alltid skött samtliga sina tjänsteäligganden på ett synnerligen plikttroget och förtjänstfullt sätt och ofta varit använd i ansvarsfull och mycket krävande tjänstgöring, får jag i underdånighet anhålla, att Eders Kungl. Maj:t i nåder täcktes förklara Holmberg pensionsberättigad.

Utdrag av krigsrättsprotokoll den 28 september 1906 bifogas.

Eksjö den 10 november 1910.

Underdånigst
TH. DE MARÉ.
Regementschef.

¹ Läkarebetyget är av samma lydelse som det år 1913 utfärdade, vilket återfinnes i motionen. Motionären.

Utdrag av protokoll,

fört vid kungl. Smålands husarregementes krigsrätt den 28 september 1906.

Närvarande ledamöter: Majoren m. m. P. von Platen ordförande. Under-tecknad, auditör, ryttmästarne Fleetwood och Storckenfeldt samt löjtnant J. E. Ribbing. Såsom åklagare anmälde sig regementsväbeln A. Pettersson.

§ 1.**§ 2.**

Vid företagen undersökning angående den skada, som distinktionskorpralen Nr 30/5 Holmberg den 12 sistlidne maj ådragit sig i tjänsten, upplystes, att Holmberg under ridövning sagda dag vid en grav ridit omkull och kommit under hästen, varvid hästens och sadelns tyngd vilat på vänstra benet. Holmberg hade utan hjälp förmått åter stiga till häst och återvänt till kasernen, där han uppsökt sjukvårds-korpralen. Vid undersökning befanns att innersidan av vänstra skenbenet hårt uppsvullnat och anlades genast ett antiseptiskt omslag. Följande dag intog Holmberg sängen för att påskynda tillfrisknandet, som emellertid krävde en ganska lång tid. Benet vore ännu icke återställt, utan inställde sig vid rörelse någon svullnad, vilken emellertid, då benet vore i vila, åter lade sig.

Bataljonsläkare Nyström hördes i saken och tillkännagav såsom sin åsikt, att Holmberg av ifrågavarande skada sannolikt erhöile framtida men, enär benet vid rörelse lätt svullnade upp samt att en operation möjligen framdeles bleve nödvändig.

UTLÅTANDE.

Av den verkställda undersökningen finner krigsrätten ådagalagt, att distinktionskorpralen nr 30/5 Holmberg ådragit sig skada, som för honom sannolikt komme att medföra framtida men.

PH. VON PLATEN.

J. G. LÖFGREN.

N. STORCKENFELDT.

E. FLEETWOOD.

E. RIBBING.

Ärendet uppskjutes.

Regementschefens framställning av år 1910 ställdes på framtiden, såsom framgår av nedanstående skrivelse:

Till chefen för kungl. Smålands husarregemente.

I en genom chefen för andra arméfördelningen till arméförvaltningens civila departement insänd underdånig skrivelse den 10 innevarande november har Ni, med överlämnande av krigsrätsprotokoll och läkareintyg, gjort framställning om underhåll åt distinktionskorpralen vid regementet Carl Arvid Adrian Holmberg, vilken under militärtjänstgöring 1906 ådragit sig kroppsskada.

Då det enligt gällande författningar tillkommer arméförvaltningens civila departement att pröva avskedat manskaps rätt till underhåll, får departementet

härmed återställa de av Eder insända handlingarna och tillika anmoda Eder att, i händelse fog därtill finnes, i sinom tid, efter det Holmberg erhållit avsked från krigstjänsten, i vanlig ordning hos departementet anmäla honom till underhåll från Vadstena krigsmanshushus.

Stockholm den 29 november 1910.

B. BOALT.

AXEL WEIDENHIEM.

GUSTAF FISCHER.

Regementschefens framställning av år 1913.

Till Konungen.

Hos Eders Kungl. Maj:t får jag i underdånighet anhålla, att distinktionskorpralen vid kungl. Smålands husarregemente *Carl Arvid Adrian Holmberg* måtte tillerkännas pension. Holmberg är född den 3 mars 1869. Kom i krigstjänst som indelt husar vid regementet den 5 november 1887. Utnämndes till vice korpral den 5 maj 1899. Vid övergången till den nya härordningen var det av stor vikt att få indelt underbefäl att taga anställning som volontärer. Holmberg övertalades härtill och erhöll jämlikt kungl. brevet av den 31 oktober 1902 nådigt tillstånd övergå från indelt stat till anställning som volontär vid regementet, samt att som sådan kvarstå till uppnådd pensionsålder. Den 20 januari 1903 erhöll Holmberg avsked som indelt husar och samma dag anställning som volontär vid regementet. Utnämndes samma dag till korpral vid regementet, och till distinktionskorpral vid regementet den 24 augusti 1904. Benådad med svärdsmedalj den 24 januari 1907.

1891 och 1892 var Holmberg kommenderad som elev vid kavalleriskolan i Stockholm samt avlade underofficersexamen med huvudbetyget »Med beröm godkänd». Genomgick infanteriskjutskolan 1903, kurs för underbefäl av manskapet. Sedan Holmberg vunnit fast anställning, bestämdes, att indelt manskap mot åtnjutande av dagavlöningsstillägg finge inbeordras till tjänstgöring mellan regementsövningarna. Vid jämförelse mellan de löneförmåner Holmberg som indelt husar därvid skulle erhållit och nu som fast anställd verkligen uppburit, visar det sig enligt bifogade utredning¹, att Holmberg gjort avsevärd förlust genom sin anställning som volontärdistinktionskorpral.

Det torde därför icke vara mer än rätt och billigt, att Holmberg, som förra året uppnådde den för indelt manskap stadgade pensionsåldern, tillerkändes en så pass rikligt tilltagen pension, att densamma uppväger den förlust, Holmberg faktiskt lidit, så mycket mer som Holmberg äger mindervärdig förmåga att förskaffa sig sitt uppehälle, och då han under den tid han tjänat vid regementet, alltid skött samtliga sina tjänsteåligganden på ett synnerligen förtjänstfullt och plikttroget sätt och ofta varit använd i ansvarsfull och krävande tjänstgöring.

Utdrag av krigsrättsprotokoll den 28 september 1906 bifogas.

Med stöd av ovanstående och med hänsyn jämväl därtill, att Holmberg uti ifrågavarande avseende torde kunna jämföras med förutvarande intendenturkårens

¹ Bilagan med utredningen är utbytt mot en senare — se »Tabell» — av år 1916, upprättad av regementsintendenten, för att även få med skillnaden i inkomster för åren 1914 och 1915.

vaktmästare, vilka vid avgång ur tjänsten tillerkänts ett pensionsbelopp av sammanlagt 360 kronor per år, får jag i underdånighet anhålla, att Holmberg måtte tilldelas, om möjligt redan nästkommande år, en pension icke understigande nämnda belopp, 360 kronor.

Eksjö den 20 november 1913.

Underdånigst
R. von ROSEN
Regementschef.

Bernhard Burén.

Bil. A.

REGEMENTSINTENDENTEN
VID
KUNGL. SMÅLANDS HUSAR-REG:TE

Tabell

utvisande den ekonomiska förlust, som furir C. A. Holmberg vid kungl. Smålands husarregemente gjort genom övergång från indelt stat till fast anställning vid regementet.

| Å r | Som fast anställd korpral och dist. korpral uppburna avlöningsförmåner | | | | Avlöningsförmåner, som Holmberg skulle uppburit som indelt vice korpr. | | | |
|--------------|---|------------------|--------------------------|---------------------|---|--|--------------------------|-----------------|
| | Lön | Dag- avlöning | Slitnings- ersättning | Summa Kronor | Lön m. m. ² | Dag- avlöning och dag- avlönings- tillägg ³ | Slitnings- ersättning | Summa Kronor |
| 1903 | 240.— | 146.— | 36.50 | 422.50 | 225.— | 430.50 | 73.— | 728.50 |
| 1904 | 260.— | 158.— | 36.50 | ¹ 454.50 | 225.— | 430.50 | 73.— | 728.50 |
| 1905 | 300.— | 182.50 | 36.50 | 519.— | 225.— | 430.50 | 73.— | 728.50 |
| 1906 | 300.— | 182.50 | 36.50 | 519.— | 225.— | 430.50 | 73.— | 728.50 |
| 1907 | 300.— | 182.50 | 36.50 | 519.— | 225.— | 430.50 | 73.— | 728.50 |
| 1908 | 360.— | 182.50 | 36.50 | 579.— | 225.— | 430.50 | 73.— | 728.50 |
| 1909 | 360.— | 182.50 | 36.50 | 579.— | 225.— | 751.50 | 73.— | 1,049.50 |
| 1910 | 360.— | 182.50 | 36.50 | 579.— | 225.— | 751.50 | 73.— | 1,049.50 |
| 1911 | 360.— | 182.50 | 36.50 | 579.— | 225.— | 751.50 | 73.— | 1,049.50 |
| 1912 | 360.— | 182.50 | 36.50 | 579.— | 225.— | 751.50 | 73.— | 1,049.50 |
| 1913 | 360.— | 182.50 | 36.50 | 579.— | 225.— | 751.50 | 73.— | 1,049.50 |
| 1914 | 360.— | 182.50 | 36.50 | 579.— | 225.— | 751.50 | 73.— | 1,049.50 |
| 1915 | 360.— | 182.50 | 36.50 | 579.— | 225.— | 751.50 | 73.— | 1,049.50 |
| Summa kronor | | | | 7,066.— | Summa kronor 11,717.50 | | | |

¹ Som korpral 8 mån. och som dist.-korpral 4 mån. ² Lön som husar 150 kronor, som vice korpral 60 kronor, av rusthållet 15 kronor, summa 225 kronor. ³ Dagavlöningsstillägget från-räknat under repetitionsövningarna.

Om Holmberg varit indelt husar, hade han ej behövt vara i ständig tjänstgöring, men den tid, som han då ej hade varit inkommenderad, synes vara värd lika mycket i hans civila sysselsättning, så mycket mer som det var av denna anledning, som det indelta underbefälet fick sitt dagavlöningstillägg, för att det så mycket som möjligt skulle motsvara den civila dagavlöningen; alltså blir den förlust, som Holmberg lidit genom att övergå till ny stat, densamma.

Holmbergs förlust alltså 4,651 kronor 50 öre, oberäknat ränteförlust såväl för de gångna åren 1903—1915 som för framtiden.

Eksjö den 13 januari 1916.

AUG. BERGH.
Regementsintendent.

Regementsläkarens intyg 1913.

Att distinktionskorpralen vid kungl. Smålands husarregemente nr 30/5 Holmberg i anseende till kronisk muskelreumatism, lungemphysem samt kallusbildning å vänstra skenbenet är till krigstjänst oduglig och äger en betydligt förminskad förmåga att genom arbete förskaffa sig sitt uppehälle intygas härmed på heder och samvete.

Eksjö den 25 november 1913.

J. H. BERGMAN.
Regementsläkare.

Yttrande av regementschefen 1915.

På begäran har nuvarande chefen för kungl. Smålands husarregemente avgivit följande yttrande.

Furiren av andra klassen vid 5 skvadronen nr 30 Holmberg, född 1869, övergick år 1903 från indelt till värvad stat, enligt dåvarande regementschefens uttalade önskan.

Det har emellertid visat sig, att Holmberg, till följd av den förhöjning i avlöning för indelt manskap, som sedermera fastställdes, gjort en betydande ekonomisk förlust, genom att taga fast anställning, vilket belyses av bifogade tabell, bil. A.

Då Holmberg dessutom under sin tjänstgöring ådragit sig reumatism, som betydligt nedsätter hans arbetsförmåga enligt bifogade läkareintyg, finner jag det synnerligen rättvist och billigt, att Holmberg vid avskedstagandet tillerkännes högre pension, än den, vartill han från Vadstena krigsmanshuskassa enligt nu gällande författningar kan vara berättigad.

Eksjö den 21 december 1915.

C. HALLENBORG.
T. f. Regementschef.

Regementsläkarens intyg av år 1916.

På begäran har regementsläkaren vid kungl. Smålands husarregemente avgivit följande intyg.

Att furiren vid kungl. Smålands husarregemente nr 30/5 Holmberg, Carl Arvid Adrian, i anseende till kronisk muskelreumatism och lungemphysem, vilka åkommor med sannolikhet ådragits i tjänsten, är till krigstjänst oduglig och äger en betydligt förminskad förmåga att genom arbete förskaffa sig sitt uppehälle intygas härmed på heder och samvete.

Eksjö den 10 januari 1916.

JOHN H. BERGMAN.

Regementsläkare.

Såsom av ovanstående handlingar framgår är strävan att bereda Holmberg en något högre pension än den, han genom Vadstena krigsmanshuskassa kan erhålla, väl motiverad. I väntan på att det till sist skall förunnas nämnda furir, om vars plikttrohet i utövningen av sin tjänst de bästa vitsord givits, att erhålla något vederlag för lidna förluster, har han nu i tre år efter uppnådd pensionsålder sökt uppehålla den tjänst (förrådsvaktmästare), som han på grund av sin invaliditet fått sig anvisad. Om han nu toge avsked, erhöle han genom Vadstena krigsmanshuskassa följande pension:

Som menig kronor 36: —

» korpral » 24: —

Summa kronor 60: —

Han är nu 47 år. Vid 50 år erhöle han 25 kronors tillökning, alltså $60 + 25 = 85$ kronor. Vid 60 år komme han att erhålla 100 kronor som menig och 24 kronor som korpral, möjligen dessutom 15 kronor ur invalidhusfonden på grund av läkarebetyget, alltså *högst 139 kronor*. Genom sin övergång från indelt till värvad stat har han enligt regementsintendentens uträkning lidit en förlust av 4,651 kronor och 50 öre, som ju icke kan fullt ersättas. Då Holmberg under de sista invalida åren på grund av sin duglighet och pålitlighet kunnat användas i en tjänst, vilken — såsom regementschefen 1913 framhåller — kan jämföras med förutvarande intendenturkårens vaktmästare, som tillerkänts ett pensionsbelopp av 360 kronor, bleve en dylik pension i någon mån en ersättning för de förluster Holmberg lidit.

Jag har låtit efterhöra vid en del regementen, huruvida analoga fall med det här relaterade finnes, men fått nekande svar. De, vilka i likhet med Holmberg övergingo till värvad stat vid indelningsverkets avskrivning, voro i regeln ungt manskap, som redan befordrats till underofficerare eller övergått till civila banor. Holmberg var för gammal för att kunna befordras, ty han hade uppnått 35 år (gränsen är 32) då vakans inträffade inom regementets underofficerskår. Han har dock avlagt underofficersexamen med huvudbetyget »Med beröm godkänd» och städse skött sig plikttroget. Nu är hans arbetsförmåga genom liden kroppsskada betydligt nedsatt, varför han efter avskedstagandet svårligen kan genom arbete öka sina inkomster. Allt talar sålunda för ett verkligt behov, att hans pension ej tillmätas för knapp.»

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse har på anmodan av statskontoret i avgivet yttrande anfört följande:

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse.

»Holmberg, som är född den 3 mars 1869, antogs såsom indelt husar i krigstjänst den 5 november 1887, utnämndes till vice korpral den 5 maj 1899, erhöll den 20 januari 1903 avsked från beställningen såsom indelt, antogs samma dag till volontär och utnämndes jämväl samtidigt till korpral samt den 24 augusti 1904 till distinktionskorpral vid regementet. Den 1 januari 1915 utnämndes Holmberg till furir av 2:a klass vid regementet och benådades den 24 januari 1907 med svärdsmedalj. Holmberg, som nu är 47 år gammal, kvarstår fortfarande i krigstjänsten och har under de tre senaste åren uppehållit förrädsvaktmästarebefattning vid regementet.

Av ett i motionen intaget utdrag av krigsrättsprotokoll den 28 september 1906 inhämtas, att Holmberg under ridövning den 12 maj 1906 ridit omkull och skadat vänstra benet. Den vid krigsrätten närvarande läkaren hade såsom sin åsikt meddelat, att Holmberg till följd av denna kroppsskada sannolikt komme att erhålla framtida men.

Av ett likaledes i motionen intaget läkarbetyg av den 25 november 1913 framgår, att Holmberg i anseende till kronisk muskelreumatism och lungemphysem och kallusbildning å vänstra skenbenet vore till krigstjänst oduglig och ägde en betydligt förminskad förmåga att genom arbete förskaffa sig sitt uppehälle.

Den 20 november 1913 ingav dåvarande regementschefen underdånig framställning, att Holmberg i likhet med intendenturkårens förutvarande vaktmästare vid sin avgång ur krigstjänsten måtte tillerkännas årlig pension å 360 kronor. Efter inhämtande av arméförvaltningens och statskontorets yttranden i detta ärende blev den gjorda framställningen av Kungl. Maj:t lämnad utan avseende. Enligt ett i motionen ifråga intaget läkarbetyg av den 10 januari 1916 synes ej Holmbergs hälsotillstånd och arbetsförmåga undergått någon väsentlig förändring sedan förutnämnda läkarbetyget den 25 november 1913 avgavs, och den jämförelsevis korta tid, cirka 3 år, han tjänstgjort såsom förrädsvaktmästare, torde väl näppeligen kunna motivera hans jämställande i pensionshänseende med intendenturkårens förutvarande vaktmästare.»

För egen del har statskontoret anfört, hurusom till förmån för nu ifrågavarande förslag vissa billighetsskäl syntes tala, ehuru å andra sidan, såsom arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse anfört, icke någon väsentlig förändring av Holmbergs hälsotillstånd syntes hava inträtt, efter det framställning om pension åt honom prövats och befunnits icke böra till åtgärd i sådant syfte föranleda.

Statskontoret.

Av utredningen i ärendet inhämtas, att år 1913 framställning ingivits till Kungl. Maj:t om pension åt Holmberg, men att denna framställning av Kungl. Maj:t lämnats utan avseende. Enligt vad som framgår av ett i motionen återopat, den 10 januari innevarande år utfärdat läkarbetyg, synes någon väsentlig förändring av Holmbergs hälsotillstånd

Utskottet.

icke hava inträtt efter det nyssnämnda framställning prövades. Starka billighetsskäl tala emellertid, enligt utskottets mening, för att Holmberg må komma i åtnjutande av något understöd utöver vad han enligt gällande bestämmelser vid sitt avskedstagande kan erhålla. Den jämförelsevis korta tid av tre år, han hittills tjänstgjort såsom förrådsvaktmästare, torde emellertid knappast motivera samma pensionsbelopp, som pläga tilldelas förutvarande vaktmästare i intendenturkåren. Utskottet har därför ansett sig böra föreslå en pension av 300 kronor, däri inbegripet honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa. Ifrågavarande pension synes lämpligen böra bestämmas att utgå från och med den dag, då Holmberg icke vidare anses kunna sköta den förrådsvaktmästarebefattning, han nu uppehåller.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att furiren vid Smålands husarregemente Carl Arvid Adrian Holmberg må från och med den dag, då han icke vidare anses kunna sköta den förrådsvaktmästarebefattning, han för närvarande uppehåller, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en pension till sådant belopp, att densamma jämte Holmberg tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till trehundra kronor.

Angående
pension åt
förråds-
drängen A.
Stendahl.

13:o) I en till riksdagen den 17 mars 1916 avlåten proposition, nr 99, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förrådsdrängen vid arméns intendenturförråd å Karlsborg *August Stendahl* må från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådd ålder av 60 år erhåller entledigande från sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet i ärendet anfört följande:

»I underdånig skrivelse den 11 oktober 1915 har generalintendenten gjort framställning om beredande av en årlig pension av 600 kronor åt förrådsdrängen vid arméns intendenturförråd å Karlsborg *August Stendahl*.

Såsom skäl härför har anförts, att Stendahl är född den 9 december 1856 och således år 1916 uppnår en ålder av 60 levnadsår, att han den 9 november 1880 anställdes såsom förrådsdräng vid arméns intendenturförråd å Karlsborg och följaktligen innehaft en oavbruten anställningstid i statens tjänst av 35 år, att han på grund av sjukdom endast i ringa grad kan genom eget arbete försörja sig, ett förhållande, som dessutom med tilltagande ålder kommer att ytterligare nedsätta hans förmåga att kunna i någon nämnvärd mån bidra till sitt uppehälle, samt att Stendahl under den tid, han varit anställd i statens tjänst, med största plikttrohet fullgjort sitt arbete och såväl i som utom tjänsten städse iakttagit en i allo hedrande vandel.

Vid framställningen hava fogats dels läkarintyg, utvisande att Stendahl på grund av organiskt hjärtfel är mindre arbetsför och endast kan anses förmögen till lättare kroppsarbete, dels ock intyg av vice ordföranden i vederbörande kommunalnämnd därom, att Stendahl är medellös.

Arméförvaltningens intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse hava överlämnat en från chefen för arméns intendenturförråd å Karlsborg infordrad uppgift rörande Stendahls avlöningsförhållanden under de senaste åren, av vilken uppgift framgår, att Stendahl, förutom fri bostad, vedbrand och lyse, uppburit en kontant avlöning, som uppgått under år 1910 till 768 kronor 50 öre, under år 1911 till 761 kronor 25 öre, under år 1912 till 759 kronor, under år 1913 till 782 kronor 90 öre samt under år 1914 till 917 kronor 60 öre. I betraktande av Stendahls långa och väl vitsordade verksamhet i statens tjänst och hans på grund av sjukdom nedsatta arbetsförmåga hava nämnda departement och sjukvårdsstyrelse förklarat sig anse det vara med rättvisa och billighet förenat, att något understöd för ålderdomen bereddes honom. Då den beräkningsgrund, som i allmänhet av Kungl. Maj:t och riksdagen under de senare åren följts vid beviljandet av dylik pension, nämligen densammans bestämmande till omkring två tredjedelar av den årsinkomst, vederbörande befattningshavare under senare delen av sin anställningstid av staten uppburit, i generalintendentens föreliggande förslag tillämpats och då däremot intet syntes vara att erinra, hemställde departementen och sjukvårdsstyrelsen, att Stendahl måtte från allmänna indragningsstaten tilldelas en årlig pension av 600 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken han efter fyllda 60 år erhöle entledigande från sin befattning.

Då Stendahl, enligt vad handlingarna gäve vid handen, inom kort syntes bliva av sjuklighet nödsakad att lämna sin anställning vid in-

tendenturförrådet å Karlsborg, vilken han under lång tid skött med gott vitsord, har *statskontoret* förklarat sig anse billigt, att honom bereddes någon pension efter avgången. Med hänsyn till de förmåner i tjänsten, som Stendahl åtnjöte, hade pensionsbeloppet föreslagits till 600 kronor. Emellertid hade pensioner till arbetare hittills icke avpassats efter de avlöningsförmåner, de åtnjöte, detta säkerligen av den anledningen, att dessa förmåner vore synnerligen varierande och beroende av växlingarna å arbetsmarknaden. I stället hade pension till vanlig arbetare pläгат bestämmas till 300 kronor och för arbetare av det slag, vartill Stendahl torde få räknas, till 400 kronor. På grund härav hemställde *statskontoret*, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva, att Stendahl finge från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådd ålder av 60 år avginge från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser jag billigheten fordra, att då Stendahl till följd av ålder och sjukdom snart torde bliva ur stånd att med eget arbete försörja sig, pension beredes honom av allmänna medel. I fråga om pensionsbeloppet ansluter jag mig till den av *statskontoret* uttalade meningen.»

Utskottet.

Även utskottet finner det vara med rättvisa och billighet förenat, att Stendahl, med hänsyn till hans långa och väl vitsordade verksamhet i statens tjänst och hans genom sjukdom nedsatta arbetsförmåga, erhåller något understöd för sin ålderdom. Då Stendahls avlöningsförmåner senast uppgått till förutom fri bostad, vedbrand och lyse ett kontant belopp av 900 kronor, anser utskottet i likhet med arméförvaltningens intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse pensionen för Stendahl böra bestämmas till två tredjedelar av hans kontanta årsinkomst och detta så mycket hellre som den befattning Stendahl beklätt väl torde få anses vara mera ansvarsfull än en vanlig arbetares.

Under sådana förhållanden har utskottet ansett sig böra tillstyrka ett pensionsbelopp av 600 kronor och hemställer,

att riksdagen må medgiva, att förrådsdrängen vid arméns intendenturförråd å Karlsborg August Stendahl må från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådd ålder av 60 år erhåller ent-

ledigande från sin anställning under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av sexhundra kronor.

14:o) I en till riksdagen avlåten, den 17 mars 1916 dagtecknad proposition, nr 100, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre volontären vid Västerbottens regemente *Karl August Bergqvist* må, räknat från innevarande års ingång, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till så stort belopp, att densamma jämte Bergqvist tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till 450 kronor för år.

*Angående
pension åt f.
volontären
K. A.
Bergqvist.*

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet har ej funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer förty,

att riksdagen må medgiva, att förre volontären vid Västerbottens regemente *Karl August Bergqvist* må, räknat från innevarande års ingång, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till så stort belopp, att densamma jämte Bergqvist tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till fyrahundrafemtio kronor för år.

15:o) I en inom första kammaren av herr *Rosén* väckt motion, nr 69, anföres följande:

*Angående
understöd åt
f. volontären
K. A. A.
Olsson.*

»I en den 29 oktober 1913 daterad skrivelse anhöll förre volontären *Karl Anton Arvid Olsson* hos chefen för kungl. Norrlands dragonregemente om understöd, enär han under sin anställning vid regementet blivit slagen av en häst, varav följt sjukdom och nedsatt arbetsförmåga. Med anledning härav hölls krigsrätt för frågans utredning, och framgick därvid

att Olsson vid ett tillfälle år 1903 under tjänstgöring blivit »sparkad av en häst över ansiktet, så att han sanslös måste föras till sjukhuset»,

att han enligt regementets sjukjournal varit sjukskriven 23—28 maj 1903 för kontusion, 1 20 juni 1903 för sår och 15 augusti 1903—17 februari 1904 för varbildning i mellanöra, då han även undergick operation, samt 18—24 mars 1904,

att han 24 mars 1904 erhöll avsked från krigstjänsten på grund av kronisk öronsjukdom och

att, enligt ett av regementsläkaren Trafvenfelt den 24 oktober 1913 utfärdat intyg, 'den huvudvärk lokaliserad till vänstra örontrakten samt över pannan, varav Olsson enligt uppgift lider, sannolikt är beroende på den öronsjukdom, för vilken han under sin vistelse vid regementet opererats'.

På uppmaning av regementschefen översände Olsson krigsrättens protokoll till riks försäkringsanstalten jämte en den 17 mars 1914 daterad ansökan om ersättning. I denna ansökan anförde Olsson, att framställning om ersättning visserligen skall göras inom två år efter det skadan yppats, men då han i det längsta hoppats att det onda skulle vara av övergående art, hade han ej velat göra dylik framställning. I stället för att avtaga har emellertid värken — säger Olsson i sin ansökan — i hög grad tilltagit.

I skrivelse den 21 mars 1914 meddelade riks försäkringsanstalten, att kungl. förordningen den 18 juni 1909 icke vore tillämplig i förevarande fall, då skadan åsamkats redan 1903, varför riks försäkringsanstalten icke ägde meddela beslut i ärendet. Riks försäkringsanstalten överlämnade emellertid handlingarna till kungl. arméförvaltningen för den åtgärd, vartill desamma kunde föranleda.

Kungl. arméförvaltningen har den 7 juli 1914 i skrivelse till chefen för kungl. Norrlands dragonregemente meddelat, att arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, enär av handlingarna icke framgår att den värk i huvudet, varav Olsson säger sig lida vid utförandet av tungt arbete, orsakats av ifrågavarande olycksfall under militärtjänstgöringen, icke funnit skäl hos Kungl. Maj:t göra framställning om ersättning till Olsson.

Ostridigt är emellertid, att Olsson icke kunnat vinna anställning vid regementet utan att vara fullt frisk, att han den 23 maj 1903 under tjänstgöring blivit skadad, att han den 24 mars 1904 erhölet avsked på grund av kronisk öronsjukdom, att han under den tid av 10 månader, som förflöt mellan dagen för olyckshändelsen och dagen för avskedet, icke tjänstgjorde mer än 85 dagar och att den värk, varav han lider, enligt nuvarande regementsläkarens intyg sannolikt härleder sig från den år 1903 erhölet skadan. Denna bevisning synes vara tillräcklig för att motivera en framställning om understöd åt honom.

Av krigsrättens protokoll framgår, att Olsson är ägare av hemmanet $\frac{1}{32}$ mantal nr 1 Grubbe i Umeå socken, taxerat till 1,700 kronor, på vilket han hade en skuld å 2,000 kronor. Han har sedermera nödgats gå ifrån sitt hemman och äger numera ingen fastighet, såsom framgår av ett av ordföranden i Umeå landsförsamlings kommunalnämnd Joh. Pettersson den 12 januari 1916 utfärdat intyg, vars riktighet vitsordats av kyrkoherden i församlingen Olof Ahnlund. Då Olsson enligt samma intyg och frejdebetyg har hustru och fyra minderåriga barn att försörja, då han 'befinner sig i mycket svaga ekonomiska omständigheter' och då hans arbetsförmåga varit nedsatt sedan år 1903, får jag härmed hemställa, att riksdagen ville tilldela förre volontären Karl Anton Arvid Olsson från Umeå landsförsamling en årlig pension av tvåhundra kronor.»

Vid motionen finnas fogade, förutom avskrifter av krigsrättsprotokoll, frejdebetyg och intyg av vederbörande kommunalnämndsordförande, följande två avskrifter:

»Till f. d. volontären Karl Anton Arvid Olsson.

Grubbe, Umeå.

Uti skrivelse den 17 mars 1914 har ni anhållit om utbekommande av ersättning i anledning av kroppsskada, som ni ådragit eder under eder militärtjänstgöring.

Som berörda skada åsamkats eder redan under år 1903 är den i ansökningen åberopade kungl. förordningen av den 18 juni 1909, vilken trädde i kraft den 1 januari 1910, icke tillämplig i förevarande fall. Riksförsäkringsanstalten äger på grund därav icke meddela beslut i ärendet.

Riksförsäkringsanstalten har emellertid överlämnat ansökningen till kungl. arméförvaltningen för den åtgärd, vartill förvaltningen möjligen kan finna densamma böra föranleda.

Stockholm den 21 mars 1914.

På riksförsäkringsanstaltens vägnar:

Ivar Tengstrand.

Till chefen för kungl. Norrlands dragonregemente.

Uti skrivelse den 17 mars 1914 till riksförsäkringsanstalten har förre volontären vid regementet K. A. A. Olsson, som under tjänstgöring år 1903 blivit sparkad i huvudet av en häst och, enligt eget förmenande, såsom följd härav lede av svår värk i huvudet vid utförande av tungt arbete, anhållit om ersättning för den kroppsskada, som sålunda skulle ådragits honom i tjänsten.

Då riksförsäkringsanstalten icke ägde att pröva ifrågavarande ersättningsanspråk, har anstalten överlämnat ärendet till arméförvaltningens civila departements prövning.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, som gemensamt förehaft detta ärende, hava emellertid, enär av handlingarna icke framgår, att den värk i huvudet, varav Olsson säger sig lida vid utförande av tungt arbete, orsakats av ifrågavarande olycksfall under militärtjänstgöringen, icke funnit skäl hos Kungl. Maj:t göra framställning om ersättning till Olsson, varom sökanden torde genom eder försorg underrättas. Stockholm den 7 juli 1914.

F. BERGENHOLTZ.

B. BOALT.

Gustaf von Schwerin.»

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse har på anmodan av statskontoret avgivit yttrande i ärendet och däri anført:

»Olsson, som är född den 26 september 1882, antogs till volontär vid kungl. Norrlands dragonregemente den 1 november 1902 och erhöll, enär han till följd av sjuklighet var oförmögen till vidare krigstjänst före kapitulationstidens utgång avsked den 23 mars 1904. I det läkarbetyg, som legat till grund för avskedet, meddelas,

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse.

att Olsson, vid den 22 mars 1904 företagen undersökning befunnits lida av kronisk öronsjukdom, på grund varav han vore till krigstjänst oduglig. Olsson, som enligt vad ett handlingarna bilagt krigsrättsprotokoll utvisade under tjänstgöring år 1903 blivit sparkad i huvudet av en häst och ansåg denna kroppsskada vara orsaken till hans öronsjukdom, anhöll den 17 mars 1914 i skrivelse till riksförsäkringsanstalten om utbekommande av ersättning härför i enlighet med kungl. förordningen den 18 juni 1909. Till svar å Olssons ansökan meddelade riksförsäkringsanstalten att, enär ifrågavarande olyckshändelse ägt rum redan år 1903 och ovannämnda kungl. förordning trätt i kraft den 1 januari 1910, riksförsäkringsanstalten ej ägde meddela beslut i målet, utan blev detta överlämnat till kungl. arméförvaltningen. Enär emellertid uti ett genom vederbörande regementschef infordrat yttrande legitimerade läkaren Th. Hammarin den 6 maj 1914 intygat, att det ej kunde med bestämdhet avgöras, huruvida den öronsjukdom, på grund varav Olsson erhölet avsked ur krigstjänsten och varav han fortfarande lede, vore en direkt följd av den under tjänstgöringen år 1903 ådragna kroppsskadan, fann arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse ej skäl att hos Kungl. Maj:t göra framställning om ersättning till Olsson, därom Olsson blev genom skrivelse till regementschefen den 7 juli 1914 underrättad. (Riksförsäkringsanstaltens och arméförvaltningens skrivelser äro intagna såsom bilagor till motionen.)

Efter det arméförvaltningen år 1914 meddelade sitt ovannämnda beslut har ej något tillkommit, som kunnat anföras som bevis för sammanhanget emellan Olssons nuvarande sjuklighet och den honom år 1903 drabbade kroppsskadan.

För jämförelse får arméförvaltningen erinra om att 1912 års riksdag tillerkänt f. d. soldaten vid kungl. Jönköpings regemente Sven August Pol en årlig pension av 100 kronor från allmänna indragningsstaten. (Angående de närmare omständigheterna rörande Pol se Kungl. Maj:ts proposition till 1912 års riksdag nr 132.)»

Statskontoret.

För egen del har statskontoret framhållit, att det visserligen icke blivit styrkt, att den sjukdom, varav Olsson lede och som gjorde honom mindre arbetsförmåga, orsakats av den honom under tjänstutövning tillfogade skada, men att likväl för ett sådant sammanhang föreläge sannolika skäl och att det därför måhända kunde anses billigt, att honom tillerkändes något understöd, som dock enligt statskontorets mening icke borde överstiga en tredjedel av vad enligt förordningen den 18 juni 1909 utginge såsom ersättning vid full invaliditet.

Utskottet.

På sätt av statskontoret framhållits, har det visserligen icke blivit utrönt, att den sjukdom, varav Olsson lider och som under en följd av år nedsatt hans arbetsförmåga, orsakats av skada under tjänstutövning. Då emellertid efter all sannolikhet så varit fallet, lär det få anses billigt, att Olsson från det allmännas sida erhåller något understöd och torde med hänsyn till den långa tid, som förflutit, sedan han ådrog sig ifrågavarande skada, icke något vara att erinra emot det belopp, som av motio-

nären föreslagits. Understödet torde böra utgå från den 1 januari innevarande år och anvisas å allmänna indragningsstaten.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att f. volontären Karl Anton Arvid Olsson må under sin återstående livstid erhålla ett årligt understöd av tvåhundra kronor å allmänna indragningsstaten att utgå från och med år 1916.

16:o) I en till riksdagen avlåten den 17 mars 1916 dagtecknad proposition, nr 98, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att envar av arbetarna vid Borghamns kalkstensbrott *Anders Samuelsson* och *Anders Magnus Carlsson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han varder entledigad från sin anställning, under sin återstående livstid åtnjuta en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 300 kronor.

Angående
pension åt
arbetarna
A. Samuelsson
och *A. M.
Carlsson*.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att envar av arbetarna vid Borghamns kalkstensbrott *Anders Samuelsson* och *Anders Magnus Carlsson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han varder entledigad från sin anställning, under sin återstående livstid åtnjuta årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp av trehundra kronor.

17:o) I en till riksdagen den 17 mars 1916 avlåten proposition, nr 127, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vardera av arbetarna vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori *August Runnström* och *Carl Gustaf Eriksson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhållit eller erhåller entledigande från sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

Angående
pension åt
arbetarna vid
Karl Gustafs
stads gevärs-
faktori *A.
Runnström*
och *C. G.
Eriksson*.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden för den 17 mars 1916.

Då utskottet icke haft något att erinra emot ifrågavarande framställning, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må vinna riksdagens bifall.

Angående
pension åt
f. fästnings-
byggnads-
arbetaren K.
F. Fredriks-
son Skön.

18:o) I en inom andra kammaren av herr Rönning väckt motion, nr 85, anföres följande:

»Då förre arbetaren vid fästningsbyggnaden å Karlsborg, *Karl Fredrik Fredriksson Skön*, vilken enligt bil. 1 närmare ett 30-tal år varit anställd i kronans arbete, numera genom sjukdom är urständsat att genom arbete sig försörja, vågar jag härmed hos riksdagen göra framställning om, att den honom av riksdagen år 1910 beviljade pensionen å 150 kronor måtte höjas med ytterligare 150 kronor till 300 kronor.

På grund av ömmande omständigheter och långvarig sjuklighet fann Kungl. Maj:t skäligt att år 1915 av å fjärde huvudtiteln uppförda anslaget till extra utgifter utöver pensionen tilldela Skön en gratifikation å 100 kronor.

Då omständigheterna för den utslitne och genom den långvariga sjukdomen nedbrutne fästningsbyggnadsarbetaren ingalunda under senare tiden förbättrats och på det att Kungl. Maj:t ej vidare må besväras av återkommande ansökningar om hjälp och för att Sköns pension skall komma att närma sig det belopp, som av riksdagen tilldelats en hel del av hans forna arbetskamrater, får jag föreslå, att riksdagen måtte besluta att till förre arbetaren vid fästningsbyggnaden å Karlsborg, *Karl Fredrik Fredriksson Skön*, må från och med 1916 utgå en till 300 kronor förhöjd årlig pension under hans återstående livstid.»

Beträffande de vid motionen fogade bilagorna anholder utskottet få hänvisa till motionen.

Arméförvalt-
ningens forti-
fikations-
departement.

På begäran av statskontoret har arméförvaltningens fortifikationsdepartement i avgivet yttrande anført följande:

»I en i början av år 1915 till fortifikationsdepartementet insänd ansökning anhöll Skön, som av 1910 års riksdag beviljades en årlig pension av 150 kronor, att fortifikationsdepartementet måtte utverka, att han, i likhet med andra gamla fästningsbyggnadsarbetare, måtte komma i åtnjutande av en till 300 kronor förhöjd årlig pension. Till stöd för denna anhållan anförde Skön, att han på grund av en för några år sedan i kronans arbete åsamkad kroppsskada vore mindre arbetsför, att han därigenom och till följd av tilltagande sjuklighet vore oförmögen att med sitt arbete nöjaktigt försörja sig och de sina samt att han vore medellös. Riktig-

heten av dessa uppgifter styrktes genom vederbörliga intyg, varjämte fortifikationsbefälhavaren å Karlsborg, som i ärendet avgav yttrande, framhöll att, då Skön år 1914 opererats för ljumskbräck och dessutom lede av kronisk reumatism, det vore synnerligen ovisst, när han kunde återfå sin arbetsförmåga eller om någon förbättring överhuvud alls vore att förvänta, samt tillstyrkte på dessa och andra anförda skäl förhöjning i den Skön förut beviljade pensionen. I anledning av Sköns ansökning hemställde fortifikationsdepartementet, som jämväl fann goda skäl föreligga för beviljande av förhöjd pension åt Skön, i underdånig skrivelse den 27 februari 1915, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att bereda Skön för hans återstående livstid en till 300 kronor förhöjd årlig pension att utgå från allmänna indragningsstaten från och med den 1 januari 1915, men fann Kungl. Maj:t genom nädligt brev den 10 april 1915 gott endast i så måtto bifalla departementets hemställan, att Skön tillerkändes en gratifikation å 100 kronor, att utbetalas från det under fjärde huvudtiteln uppförda anslaget till extra utgifter.

Vidkommande därpå frågan huruvida beviljande av den i motionen ifrågasatta förhöjningen av Sköns pension skulle stå i överensstämmelse med eller innebära ett frångående av de principer, som hittills legat till grund för pensioners meddelande, får fortifikationsdepartementet, under hänvisning till fortifikations- och civila departementens skrivelse till Eder den 11 juli 1914 och med förmälan att fortifikationsdepartementet fortfarande tillämpar däri uttalade principer för underdånig framställning om beviljande av pensioner åt f. d. fästningsbyggnadsarbetare, härmed meddela, att departementet anser sin under nästlidet år gjorda underdåniga hemställan om beviljande av förhöjd pension åt Skön icke hava inneburit något frångående av nämnda principer.»

För egen del har statskontoret anført:

Statskontoret.

»Såsom framgår av såväl motionen som nyssnämnda yttrande, har frågan om pensionsförhöjning åt Skön nyligen varit föremål för utredning; och har statskontoret i underdånigt utlåtande den 20 mars 1915 anført, att anledningen därtill, att, då frågan om pension åt Skön förelades 1910 års riksdag, det belopp av 300 kronor, som vanligen plägade beviljas i statens tjänst utslitna arbetare, icke beträffande Skön föreslogs, syntes hava varit den, att Skön då uppnått endast 51 år och, ehuru hans arbetsförmåga blivit i kronans tjänst i avsevärd grad nedsatt, likväl ännu varit i stånd att skaffa sig en icke obetydlig arbetsförtjänst; att den sedermera tillkomna utredningen väl utvisade, att Skön sedan den 17 november 1914 på grund av sjukdom varit till arbete oförmögen men dock icke syntes utesluta möjligheten av att han, som då nyligen uppnått 56 års ålder, ännu kunde förmå med arbete bidra till sitt uppehälle. Sedan statskontoret vid sådant förhållande ifrågasatt, huruvida tiden då ännu kunde anses vara inne att hos riksdagen begära förhöjning av Sköns pension, blev i enlighet med statskontorets därom gjorda hemställan en gratifikation å 100 kronor tilldelad Skön enligt nädligt beslut den 10 april 1915.»

Av utredningen i ärendet framgår, att Fredriksson Skön, vilken av 1910 års riksdag beviljats en årlig pension av 150 kronor, på grund av särskilt ömmande omständigheter och långvarig sjuklighet förlidit

Utskottet.

år av Kungl. Maj:t tillerkänts en gratifikation av 100 kronor. Då, enligt vad i motionen framhållits, omständigheterna för den ifrågavarande sjukliga fästningsbyggnadsarbetaren ingalunda förbättrats, synes det utskottet lämpligt, att en höjning av hans pension medgives; och har utskottet för sin del icke något att erinra emot vad motionären i sådant avseende föreslagit. Beloppet torde böra anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion, må medgiva, att förre arbetaren vid fästningsbyggnaden å Karlsborg Karl Fredrik Fredriksson Skön må, utöver honom av 1910 års riksdag beviljad pension till belopp av 150 kronor, från och med år 1916 under sin återstående livstid uppbära årligen ytterligare etthundra-femtio kronor å allmänna indragningsstaten.

Angående
understöd åt
arbetaren
O. W. Anders-
son.

19:0) I en inom andra kammaren av herr *von Sneidern* väckt motion, nr 169, har hemställts, »att riksdagen till arbetaren Oskar Wilhelm Andersson från Kinna, Älvsborgs län, å allmänna indragningsstaten måtte bevilja ett årligt understöd om 300 kronor».

Till stöd för motionen har anförts följande:

»Arbetaren Oskar Wilhelm Andersson från Kinna, Älvsborgs län, har under fullgörande av militärtjänstgöring hösten 1911 å Fristads hed ådragit sig lungsjukdom, som sedermera utvecklats till lungtuberkulos, vilket av läkare konstaterats sommaren 1912. Genom obekantskap med gällande förordning av den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, kom Andersson att först i augusti 1914 göra framställning om ersättning enligt denna förordning. Anderssons framställning blev genom riks-försäkringsanstaltens beslut av den 12 mars 1915 avslagen på grund därav att ansökan ej ingivits inom två år efter det skadan yppats. Även om tvekan kan råda från vilken tidpunkt vid en sjukdom som tuberkulos preskriptionstiden för talans framställande bör löpa, är givetvis möjligheten för Andersson att på den i K. F. av 18 juni 1909 angivna vägen erhålla hjälp numera utesluten.

Då emellertid Andersson är i synnerligt behov av understöd och då ej något annat synes ha stått honom i vägen för erhållande av statens understöd än hans förklarliga obekantskap med gällande förordning, synes mig skäl föreligga för ett riksdagens ingripande.»

Arméförvalt-
ningens civila
departement
och sjukvårds-
styrelse.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse har på anmodan av statskontoret i avgivet yttrande anført:

»Av handlingarna inhämtas följande: värnpliktige nr 202 31/1909 Oskar Wilhelm Andersson, som år 1911 fullgjorde 2:dra repetitionsövningen av sin värnpliktstjänstgöring vid kungl. Älvsborgs regemente å Fristad, uppgiver, att han därunder ådragit sig förkylning och känt symtom av lungsjukdom, utan att han dock sjukskrivits. I slutet av år 1911 och början av år 1912 behandlades Andersson vid upprepade tillfällen av läkare för olika sjukdomar, bland andra lungsäcksinflammation. Vid läkarundersökning den 8 juni 1912 konstaterades lungtuberkulos. Någon anhållan om ersättning för sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, har icke gjorts förrän den 15 augusti 1914, då hans ansökan därom av den 28 juli 1914 synes hava inkommit till befälhavaren för Borås rullföringsområde. Sedan ansökningen inkommit till riksförsäkringsanstalten, meddelade denna myndighet i skrivelse den 12 mars 1915, att någon gottgörelse jämlikt kungl. förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ej kunde tillerkännas Andersson, enär ansökan därom ej blivit gjord inom föreskriven tid.

I underdånig skrift den 6 juli 1915 anhöll därefter Andersson hos Kungl. Maj:t, att, oaktat hans ansökning om ersättning för sjukdom för sent inkommit till riksförsäkringsanstalten, han dock måtte i nåder tillerkännas den äskade gottgörelsen.

Denna Anderssons ansökan remitterades av Kungl. Maj:t först till riksförsäkringsanstalten och därefter till arméförvaltningen. Riksförsäkringsanstalten anför i underdånigt utlåtande den 28 oktober 1915, dels att vad i ärendet senare förekommit ej givit anstalten anledning frångå sitt förut fattade beslut dels ock att *den i ärendet förebragta utredningen ej gäve tillräckligt stöd för antagandet, att militärtjänstgöringen bidragit till sjukdomen.* Dock ifrågasätter anstalten med avseende å det behjärtansvärda i Anderssons ställning, huruvida ej något understöd att utgå med ett belopp en gång för alla kunde tillerkännas Andersson.

Kungl. arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, som i sitt den 5 februari 1916 i ärendet avgivna utlåtande ansett det ej vara alldeles uteslutet, att nämnda tjänstgöring kunnat förorsaka eller åtminstone bidraga till Anderssons sjukdom, hemställde dels på grund härav dels ock enär det av ett den 23 december 1915 utfärdad, handlingarna bifogat läkarbetyg inhämtats, att Andersson ännu ägde förutsättningar till stadigvarande förbättring i sitt hälsotillstånd, hos Kungl. Maj:t, att ett belopp av 200 kronor, kostnad för en sex månaders vistelse å sanatorium, måtte för detta ändamål anvisas.

Jämlikt nådigt brev den 11 februari 1916 har Kungl. Maj:t bifallit denna arméförvaltningens framställning.

Av handlingarna i detta ärende inhämtas således, dels att det ej med viss-
het kan avgöras, huruvida den militära tjänstgöringen orsakat eller bidragit till
den sjukdom, varav Andersson lider, dels ock att sjukdomen ej för närvarande kan
anses obotlig.»

På anmodan av statskontoret har därjämte riksförsäkringsanstalten i avgivet yttrande anført följande:

Riksförsäkrings-
anstalten.

»Hos riksförsäkringsanstalten har Andersson uti en den 1 februari 1915 inkommen skrift gjort framställning om utbekommande av ersättning för nämnda sjukdom. Av de till riksförsäkringsanstalten inkomna handlingarna i ärendet samt av den utredning, riksförsäkringsanstalten lät införskaffa, inhämtades emellertid, att

Andersson år 1911 fullgjort 2:dra repetitionsövningen vid Älvsborgs regemente å Fristads hed, vilken tjänstgöring avslutats i oktober månad nämnda år. Härunder skulle han hava ådragit sig förkylning och känt symtom till lungsjukdom, utan att han dock blivit sjukskriven. I slutet av år 1911 och början av 1912 behandlades Andersson upprepade gånger av läkare för olika sjukdomar bland annat för lungsäcksinflammation. Vid en av doktor H. Petersén den 8 juni 1912 verkställd undersökning befanns Andersson lida av lungtuberkulos, i följd av vilken sjukdom han ansågs vara till arbete oförmögen. Någon anhållan om ersättning för sjukdom hade, så vitt kunnat utrönas, från Anderssons sida icke gjorts förrän den 15 augusti 1914, då han syntes hava inlämnat en den 28 juli 1914 dagtecknad ansökningshandling till befälhavaren för Borås rullföringsområde.

Som emellertid enligt 12 § i kungl. förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring den 18 juni 1909 framställning om ersättning skall göras inom två år, sedan skadan yppats, vid äventyr att rätten till ersättning skall vara förverkad, men Anderssons framställning icke blivit gjord inom den sålunda föreskrivna tiden, förklarade riksförsäkringsanstalten i skrivelse den 12 mars 1915, att någon ersättning enligt samma kungl. förordning icke kunde tillerkännas Andersson.

Sedermera har emellertid Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 11 februari 1916, med hänsyn till förekommande omständigheter, medgivit att ett belopp av högst 200 kronor finge för beredande av vård åt Andersson å Västeråsens sanatorium mot redovisningsskyldighet utbetalas till chefen för nämnda regemente från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Vad angår Anderssons rätt till ersättning anser sig riksförsäkringsanstalten böra framlålla, hurusom det i allmänhet är mycket svårt att i förekommande fall vinna tillförlitlig utredning för bedömande av frågan om militärtjänstgöringen verkligen bidragit till den lungtuberkulos, i anledning av vilken ersättning begäres, eller ej. Då, såsom i detta fall, utredningen skall verkställas först mer än $2\frac{1}{2}$ år efter det vederbörande slutat sin militärtjänstgöring, torde det vara nästan omöjligt att vinna sådana upplysningar att med ledning därav förevarande fråga med säkerhet skall kunna avgöras. Den lungsäcksinflammation, som diagnostiserades hos Andersson omkring en månad efter militärtjänstgöringens slut, kan visserligen hava utvecklats sig efter en förkylning under tjänstgöringen. Antagligast är dock, att den är endast ett symtom av en lungtuberkulos, som kan hava förefunnits latent redan före tjänstgöringens början, och den möjligheten är dessutom ingalunda utesluten, att Andersson ådragit sig lungsäcksinflammationen efter tjänstgöringens slut. Under sådana förhållanden och då Andersson icke varit sjukskriven under sin tjänstgöring och då det ej heller annorledes kunnat visas, att han under densamma ådragit sig någon svårare förkylning, har riksförsäkringsanstalten ansett sig icke kunna utgå från förutsättningen, att militärtjänstgöringen skäligen bidragit till sjukdomen.

Såsom skäl för sitt avslagsbeslut har riksförsäkringsanstalten emellertid åberopat bestämmelserna i 12 § av kungl. förordningen den 18 juni 1909. Hade militärtjänstgöringen bidragit till den lungsäcksinflammation, varav Andersson lidit, skulle skadan kunna anses hava yppats redan, då lungsäcksinflammationen i november 1911 konstaterades; och ersättningsanspråket hade alltså redan i november 1913 varit preskriberat. Riksförsäkringsanstalten har emellertid räknat preskriptionstiden först från och med den dag, då lungtuberkulosen kunde med säkerhet iakttagas eller den 8 juni 1912. För så vitt anspråk på ersättning i anledning av lung-

tuberkulos skall vara underkastad förberörda bestämmelse om preskription — och något annat kan väl icke göras gällande — är den dagen den senaste, från vilken preskriptionstiden kan börja att löpa, alldenstund å ena sidan den, som drabbats av denna sjukdom, alltid måste vara beredd att lida minskning i sin arbetsförmåga, åtminstone så till vida, att han alltid måste iakttaga en ganska höggradig försiktighet, och å andra sidan den sjukes tillstånd, även om sjukdomen befinner sig i så kallat stationärt stadium, merendels allt fortfarande är underkastat förändring.

Beträffande det föreslagna understödsbeloppet lämna här befintliga handlingar icke möjlighet till bedömande av graden av den nedsättning i arbetsförmågan, som sjukdomen kan antagas hava medfört för Andersson.»

Statskontoret har för egen del åberopat vad arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse samt riksförsäkringsanstalten anført. *Statskontoret.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att det icke med tillräcklig visshet kan avgöras, huruvida Anderssons militära tjänstgöring orsakat eller bidragit till den sjukdom, varav han lider, ävensom att sjukdomen icke för närvarande kan anses obotlig, utan att Andersson äger förutsättningar till stadigvarande förbättring i sitt hälsotillstånd. Andersson har också tilldelats ett understöd av 200 kronor till bekostande av sex månaders vistelse å sanatorium. Under sådana förhållanden synes lämpligt att avvakta, i vad mån förbättring i hans hälsotillstånd genom sanatorievistelsen kan vinnas. Skulle någon förbättring icke åstadkommas, läser Kungl. Maj:t icke underlåta att på därom gjord framställning bereda honom ytterligare medel till fortsatt sanatorievård. *Utskottet.*

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 169 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

3. Angående sjöförsvarsdepartementet.

20:o) I en till riksdagen den 3 mars 1916 avlåten proposition, nr 105, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att överkonstapeln vid flottans poliskår Fritz Wilhelm Möllers änka *Sofie Lovisa Möller*, född Lundberg, och makarnas minderåriga dotter Agda Emma Sofia må från allmänna indragningsstaten från och med år 1916 åtnjuta årliga understöd, änkan under sin återstående livstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förbliver, till belopp av 250 kronor samt dottern intill uppnådd ålder av femton år till belopp av 50 kronor.

Angående understöd åt överkonstapeln vid flottans poliskår F. W. Möllers änka och minderåriga dotter.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 3 mars 1916.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att överkonstapeln vid flottans poliskår Fritz Wilhelm Möllers änka Sofie Lovisa Möller, född Lundberg, och makarnas minderåriga dotter Agda Emma Sofia må från allmänna indragningsstaten från och med år 1916 åtnjuta årliga understöd, änkan under sin återstående livstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förbliver, till belopp av tvåhundrafemtio kronor samt dottern intill uppnådd ålder av femton år till belopp av femtio kronor.

Angående
pension åt f. d.
2:a klass sjö-
mannen C. H.
Rydingsvärd.

21:o) I en inom första kammaren av herr *Neiglick* väckt motion nr 28 hemställes, »att riksdagen måtte besluta, att f. d. 2:a klass sjömannen *Carl Hartvig Rydingsvärd* må från och med den 1 januari 1916 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta understöd med sådant belopp, att detsamma jämte det pensionsbelopp, han äger uppbära från flottans pensionskassa, uppgår till 300 kronor för år».

Till stöd för motionen har motionären anfört följande:

»Sedan 2:a klass sjömannen vid 4:e matroskompaniet nr 50 *Carl Hartvig Rydingsvärd* den 30 september 1915 meddelats avsked ur kungl. flottans tjänst, tillerkändes han genom pensionsbrev den 21 oktober 1915 en pension av 150 kronor årligen under sin återstående livstid.

Rydingsvärd, som är född den 1 oktober 1891, antogs till skeppsgosse den 16 september 1907 och inskrevs vid sjömanskåren den 1 oktober 1909. Enligt vad vid denna motion fogade handlingar — ävensom krigsrättsprotokoll och intyg som skola tillställas vederbörande utskott — giva vid handen, ådrog sig *Rydingsvärd* under gymnastikövning på sommaren 1909 utan eget förvållande en skada, varav alstrats sjukdom, som gjort honom till krigstjänst oduglig. I det för *Rydingsvärd* utfärdade pensionsbrevet förklaras, att han genom utövning av kronans tjänst ådragit sig obotlig sjukdom.

Rydingsvärd, vars högra ben amputerats ovanför högra knäet och även i övrigt lider av defekter och kroniska sjukdomar, är medellös och oförmögen att genom arbete bidra till sitt uppehälle. Hans föräldrar f. d. fanjunkaren A. J. *Rydingsvärd* och dennes hustru, som hava ett stort antal barn i sitt äktenskap, leva i mycket knappa omständigheter.

I likartade fall har riksdagen förut beviljat förhöjt understöd åt vederbörande pensionstagare.»

Beträffande åberopade bilagor hänvisas till motionen.

Efter anmodan av statskontoret har direktionen över flottans pensionskassa inkommit med yttrande i ärendet och däri anfört följande:

»2:a klass sjömannen vid 4:e matroskompaniet nr 50 Carl Hartvig Rydingsvärd, född den 1 oktober 1891, avskedades efter tilländalupen anställningstid den 30 september 1915 efter en tjänstetid av sex år, därav fyra år från tjugo års ålder, och med vitsord att han under tjänstetiden skickat sig redligt och utmärkt väl.

*Direktionen
öfver flottans
pensionskassa.*

Enligt beslut den 18 september 1911 fann direktionen med sannolika skäl ådagalagt, att Rydingsvärd genom utövning av kronans tjänst någon dag i juli eller augusti 1909 ådragit sig den sjukdom (benröta i bröstbenet och tuberkelsjukdom i högra knäet), varav han lede.

Genom remiss den 13 oktober sistlidet år anmälades stationsbefälhavaren i Stockholm Rydingsvärd till pensions erhållande. Vid ansökningshandlingarna var fogat ett av bataljonsläkaren Harald Hansson i Uddevalla den 26 nästförutgångna september utfärdat och den 28 i samma månad av marinläkaren J. Kjellberg attesterat läkarbetyg, enligt vilket Rydingsvärd lede av ben- och ledgångstuberkulos å olika ställen av kroppen, varigenom Rydingsvärds förvärvsförmåga för det dåvarande ansågs »lika med ingen».

Genom resolution den 21 oktober 1915 tilldelade direktionen Rydingsvärd pension från och med påföljande november i 1:a klassen med 150 kronor.

Jämlikt nådiga kungörelsen den 13 augusti 1909 höjes Rydingsvärds pension med 25 kronor om året, när han uppnått 50 års ålder eller Kungl. Maj:t medgivit honom att tidigare komma i åtnjutande av denna förmån.

Högre pension kan Rydingsvärd icke tilldelas genom flottans pensionskassa.

Vid flera tillfällen har direktionen på grund av ömmande omständigheter i underdanighet föreslagit avskedade medlemmar av sjömanskåren till erhållande av årligt understöd av allmänna medel utöver pension från flottans pensionskassa.

Sålunda tillstyrkte direktionen uti underdanig skrivelse den 15 augusti 1912, att förre 1:a klass sjömannen vid 1:a ekonomikompaniet nr 1 Carl Ernst Andersson måtte beredas ett årligt understöd av allmänna medel att utgå från och med månaden näst efter den, uti vilken Andersson erhållit avsked, eller från och med november 1911 med ett belopp av minst 300 kronor, vilket understöd dock från och med januari 1914, då Andersson för ålder och tjänstetid erhöle pension genom flottans pensionskassa med 105 kronor, borde minskas med sistnämnda belopp. Jämlikt riksdagens skrivelse nr 10 den 24 maj 1913, punkt 51, medgav riksdagen uppå nådig proposition, att Andersson måtte under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp, som för tiden från och med november månad 1911 till och med utgången av år 1913 skulle utgöra 300 kronor, samt där- efter 195 kronor, allt för år räknat.

Uti underdaniga skrivelser den 15 november och den 15 december sistlidet år tillstyrkte direktionen att förre korpralen vid 3:e matroskompaniet nr 520 Arvid Persson, utöver pension genom flottans pensionskassa i 1:a klassen med 240 kronor årligen, måtte beredas så stor förhöjning av allmänna medel, att han komme i åtnjutande av ett sammanlagt pensionsbelopp av 450 kronor årligen, ävensom att så

stor pensionsförhöjning av allmänna medel måtte beredas förre underofficerskorpralen vid 3:e matroskompaniet nr 237 Ernst August Nilsson, att den tillsammans med till Nilsson från flottans pensionskassa utgående pension, 145 kronor, uppginge till av honom begärt belopp av 300 kronor.

Av vad ovan anförts framgår, att beviljande av pension till Rydingsvärd i enlighet med föreliggande motion icke skulle innebära ett frångående av de principer, som hittills legat till grund för pensions meddelande av riksdagen; och får direktionen för sin del tillstyrka beviljande av den för Rydingsvärd begärda pensionen.»

Statskontoret. För egen del har statskontoret förklarat sig icke hava något att erinra mot direktionens hemställan.

Utskottet. Enligt vad utredningen giver vid handen, har Rydingsvärd under utövning av sin tjänst ådragit sig svår sjukdom och torde han på grund härav för framtiden få anses vara oförmögen att bidra till sitt uppehälle. Med hänsyn såväl hertill som ock till övriga i motionen åberopade ömmande omständigheter har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till motionärens av direktionen över flottans pensionskassa biträdda framställning.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion, må besluta, att f. d. 2:a klass sjömannen Carl Hartvig Rydingsvärd må från och med den 1 januari 1916 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta understöd med sådant belopp, att det samma jämte det pensionsbelopp, han äger uppbära från flottans pensionskassa, uppgår till trehundra kronor för år.

Angående pension till fortifikationsarbetaren A. Håkansson. 22:o) I en till riksdagen avlåten, den 4 februari 1916 dagtecknad proposition, nr 53, har Kungl. Maj:t, med åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att fortifikationsarbetaren *Anders Håkansson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller avsked från sin anställning vid Karlskrona fästningsbyggnad, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet har ej funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer förty,

att riksdagen må medgiva, att fortifikationsarbetaren Anders Håkansson må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller avsked från sin anställning vid Karlskrona fästningsbyggnad, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundra kronor.

4. Angående civildepartementet.

23:o) I en till riksdagen den 17 nästlidna april avlåten proposition, nr 208, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. provinsialläkaren *Ludvig Oskar Svenonius*, som jämlikt nådigt brev den 9 juli 1915 äger att från och med den 1 augusti samma år under sin återstående livstid från anslaget till pensionering av civila tjänstinnehavare åtnjuta en årlig pension av 4,000 kronor, må utöver nämnda förmån uppbära en årlig tilläggs-pension från allmänna indragningsstaten till belopp av femhundra kronor att från ingången av 1917 utgå under hans återstående livstid.

Angående
tilläggs-
pension åt
f. d. provinsi-
allläkaren
L. O. Sveno-
nius.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet i ärendet anfört följande:

»F. d. provinsialläkaren i Svegs distrikt av Jämtlands län Ludvig Oskar Svenonius, vilken, född den 8 maj 1853, den 7 juni 1889 utnämndes till provinsialläkare i Hede distrikt och den 2 december 1892 transporterades till Svegs distrikt, erhöll den 9 juli 1915 nådigt avsked, med rätt för honom att under sin återstående livstid från förslagsanslaget till pensionering av civila tjänstinnehavare åtnjuta en årlig pension av 4,000 kronor att, enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907, utgå från och med augusti månad 1915.

Uti en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu Svenonius av anförda orsaker anhållit att komma i åtnjutande av högre pension.

Innan jag närmare ingår på ansökningens innehåll, ber jag att få lämna en kortfattad redogörelse för de bestämmelser i avlönings-

och pensionshänseende, vilka äro av betydelse för den nu föreliggande frågans bedömande.

Enligt en år 1890 fastställd avlöningsstat ägde provinsialläkarna i regel uppbära en begynnelseavlöning — inberäknat byresersättning — av 3,250 kronor, därav 1,875 kronor utgjorde lön, vartill kommo två ålderstillägg, vardera å 500 kronor, efter respektive 10 och 15 år.

Beträffande provinsialläkarbefattningen i Sveg var med densamma dessutom förenad en särskild avlöningsförmån, s. k. fixa tjänstgöringspenningar, å tillhoppa 1,000 kronor om året.

Genom den år 1911 beslutade löneregleringen erhöilo provinsialläkarna en begynnelseavlöning av 4,000 kronor, varav 3,000 kronor som lön. Till lönen kommo dessutom två ålderstillägg, vardera å 500 kronor, efter 5 respektive 10 år.

Svenonius ingick icke på nya lönestaten, i vilket avseende tiden för anmälan utgick med oktober månads utgång år 1911.

I fråga om provinsialläkares rätt till pension utgjorde denna enligt 1884 års riksdags beslut och kungl. brev den 10 juli samma år 4,000 kronor.

Genom lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension skedde häri icke någon ändring. Enligt § 18 mom. c) av samma lag skulle nämligen pensionsunderlaget för provinsialläkare, intill dess ny lönestat kunde bli va fastställd, utgöra det belopp, som före lagens trädande i kraft blivit såsom pension för sådan tjänstinnehavare bestämt. I lagen ifråga föreskrevs skyldighet för tjänstinnehavare att erlægga visst bidrag till kostnaden för beredande av pension, men stadgades tillika, att tjänstinnehavare, som vore understadad lagens bestämmelser och med vars tjänst redan före lagens trädande i kraft varit förenad rätt till pension, vore befriad från att erlægga pensionsavgift, om han för tjänsten åtnjöte avlöning enligt lönestat, som fastställts före den 1 april 1900, så länge avlöning å den lönestat av honom åtnjötes.

Svenonius anmälde inom i 1907 års lag föreskriven tid, att denna lags bestämmelser finge å honom tillämpas.

I enlighet med 1914 års senare riksdags i ämnet fattade beslut har sedermera genom kungl. brev den 23 oktober 1914 fastställts sådant tillägg till den år 1911 fastställda avlöningsstaten för provinsialläkare, att pensionsunderlaget för sådan befattningshavare skall utgöra 3,500 kronor med förhöjning i förekommande fall av de i avlöningsstaten upptagna ålderstilläggen.

Uti sin nu ingivna ansökning har Svenonius anført huvudsakligen

följande: Att Svenonius ej ingått på 1911 års lönestat vore helt naturligt, då han i sådant fall skulle kommit att lida en minskning med 250 kronor i sina sammanlagda avlöningsförmåner. Någon som helst anledning att antaga, att han genom att ingå på denna stat skulle erhålla högre pension, hade ju ej heller vid denna tid förelegat. Helt annorlunda ställde sig förhållandet efter tillkomsten av 1914 års riksdags beslut angående pensionsförhöjning för provinsialläkare. Hade Svenonius då haft tillfälle att ingå på nya lönestaten, hade han gärna avstått från den något högre lönen för att i stället komma i åtnjutande av högre pension. Att märka vore ock, att 1911 års lönereglering för de allra flesta provinsialläkare inneburit en verklig ökning av lönen. Endast den omständigheten, att Svenonius såsom provinsialläkare i Svegs distrikt uppburit förutnämnda fixa tjänstgöringspenningar om 1,000 kronor hade medfört, att löneregleringen för nämnda distrikts vidkommande kommit att innebära en försämring i lönehänseende.

Under återopande härav anhåller nu Svenonius som en gärd av billighet och rättvisa, att honom måtte från och med dagen för hans avskedstagande beviljas det högre pensionsbeloppet å 4,500 kronor årligen. Svenonius ifrågasätter emellertid att vid pensionens bestämmande han skall beräknas hava övergått på nya lönestaten från och med den 1 januari 1912 och att alltså avdrag skall ske med det överskjutande belopp, som han under tiden från sistnämnda dag uppburit enligt gamla lönestaten.

Medicinalstyrelsen har den 18 februari 1916 avgivit utlåtande i ärendet och däri anført följande:

*Medicinal-
styrelsen.*

»Den omständigheten, att sökanden, vilken såsom provinsialläkare kvarstod å gammal stat, anmält sig ingå på nya pensionslagen, berättigar ej sökanden att komma i åtnjutande av högre pension än 4,000 kronor. Bestämmelsen om det högre pensionsunderlaget utgör nämligen ett tillägg till nya staten för provinsialläkare och icke till pensionslagen.

De av sökanden i övrigt förebragta skäl för bifall till ansökningen synas medicinalstyrelsen icke motivera ett undantag från gällande bestämmelser i ämnet. Medicinalstyrelsen finner sig för den skull icke kunna tillstyrka vidtagande av åtgärder för beviljande av den föreliggande ansökningen.»

Statskontoret, vars yttrande därefter inhämtats, anför i utlåtande den 15 mars 1916 följande:

Statskontoret.

»Den år 1914 skedda pensionsförhöjningen för provinsialläkare gäller enligt medgivandets uttryckliga lydelse endast den provinsialläkare, som åtnjuter avlöning å den nya, från och med år 1912 gällande staten; och då Svenonius icke ingått på

nämnda stat, kan pensionsförhöjningen enligt bestämmelsens ordalag icke komma honom tillgodo. I avseende härå tillåter sig statskontoret erinra därom, att, sedan svenska provinsialläkarföreningen anhallit om förbättring av provinsialläkarnas pensionsförhållanden samt medicinalstyrelsen yttrat sig i ärendet, statskontoret i underdånigt utlåtande den 3 april 1913 framlagt ett förslag till pensionsreglering för provinsialläkarna av innebörd, att till gällande avlöningsstat skulle göras tillägg om särskilt pensionsunderlag samt att detta förslag framlades för riksdagen utan annan ändring än att tillägget uttryckligen bands vid den nya från och med år 1912 gällande staten. Emellertid synes det hava varit av såväl föreningen som medicinalstyrelsen avsett, att pensionsförbättringen skulle komma alla provinsialläkare tillgodo; och om statskontoret vid framläggande av sitt förslag tänkt sig, att därigenom de provinsialläkare, som kvarstodo på äldre stat, icke skulle bliva delaktiga av pensionsförbättringen, så hade statskontoret säkerligen funnit anledning föreligga till vidtagande av särskild åtgärd för deras räkning, åtminstone i syfte att med hänsyn till den pensionsförbättring, som sålunda skulle komma att följa med avlöning å den nya staten, lämna dem förnyat tillfälle till val mellan övergång till den nya staten eller kvarstannande å äldre stat.

Den omständigheten, att medgivandet av pensionsförbättring för provinsialläkare å den nya staten tillkommit först efter den tidpunkt, då sökanden haft att träffa valet mellan att kvarstå å gammal stat eller att övergå å den nya, har onekligen försatt honom i en synnerligen ogynnsam ställning. Billigheten synes därför kräva, att åtgärd vidtages för att bereda sökanden samma förmån i pensionsavseende, som numera tillkommer provinsialläkare å den nya avlöningsstaten. Detta synes desto lättare kunna ske, som några konsekvenser därav i form av liknande ansökningar från ett större antal tjänstinnehavare i samma ställning som sökanden icke kunna vara att befara. Av nu i tjänst varande provinsialläkare kvarstå nämligen endast tre å gammal stat.

På grund härav och då enligt statskontorets mening pensionens belopp icke lämpligen bör röna inverkan av den omständigheten, att sökanden genom att ända till sin avgång kvarstå å gammal stat uppburit i någon mån högre avlöning än som skulle tillkommit honom, om han övergått å den nya staten, får statskontoret i underdånighet hemställa, det tackes Kungl. Maj:t i nädig proposition föreslå riksdagen medgiva, att sökanden, som jämlikt nädigt brev den 9 juli 1915 är från och med den 1 augusti samma år i åtnjutande av en pension å 4,000 kronor, må utöver nämnda förmån uppbära en årlig tilläggs pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 500 kronor att jämväl från och med ingången av augusti månad 1915 utgå under hans återstående livstid.»

Departementschefen.

Det torde vara ställt utom allt tvivel, att Svenonius, såsom kvarstående på gammal stat, då den av riksdagen 1914 medgivna förhöjningen av pensionsunderlaget för provinsialläkare beviljades, icke varit lagligen berättigad att efter avskedstagandet komma i åtnjutande av pension i enlighet med vad sålunda stadgats — motsvarande för Svenonius ett årligt belopp av 4,500 kronor. Medgivandet ifråga skedde nämligen i form av ett tillägg till 1911 års avlöningsstat och kan så-

lunda endast gälla provinsialläkare, som åtnjuter avlöning enligt denna stat. Av denna anledning tilldelades Svenonius vid sitt avsked pension enligt de äldre i ämnet gällande bestämmelser med allenast 4,000 kronor.

Emellertid finner jag i likhet med statskontoret, att Svenonius härigenom försatts i en ställning, som bör påkalla särskild åtgärd för förbättrande av hans pension.

Medgivandet om förhöjningen i pensionsunderlaget ägde nämligen rum först efter tillkomsten av 1911 års avlöningsstat. Då Svenonius på grund av särskilda bestämmelser för provinsialläkaren i Svegs distrikt ägde uppbära högre löneförmåner enligt gamla staten än vad han skulle erhållit vid övergång till den nya staten, hade han sålunda ingen som helst anledning att ingå på den sistnämnda. Ej heller bereddes honom tillfälle att övergå på den nya staten efter tillkomsten av 1914 års bestämmelser om förhöjning av pensionsunderlaget. Hade så skett, lär — enligt vad Svenonius ock själv uppgivit — han säkerligen hava ingått på den nya staten. Vid sådant förhållande anser jag billigheten kräva, att Svenonius beredes en tilläggs pension.

Emellertid vill det å andra sidan förefalla, som om Svenonius skulle komma i en alltför fördelaktig ställning, därest redan från ingången av augusti månad 1915 — från vilken tid den honom tillerkända pensionen å 4,000 kronor utgår — skulle tillerkännas honom en tilläggs pension till ett belopp av 500 kronor. Att märka är nämligen, att Svenonius genom att kvarstå å gammal stat ej endast kommit att uppbära en avlöning, som med 250 kronor om året överstigit den enligt den nya, från och med år 1912 gällande staten för ifrågavarande befattnings fastställda, utan även blivit befriad från erläggande av pensionsavgift. Med hänsyn till dessa omständigheter finner jag mig böra föreslå, att tilläggs pensionen skall med ett årligt belopp av 500 kronor utgå först från och med ingången av år 1917.

Slutligen ber jag att få framhålla, att, enligt vad statskontoret uppgivit, några konsekvenser i form av framställningar från ett flertal befattningshavare i enahanda ställning ej torde vara att befara genom ett beslut i nu antydd riktning.»

Enligt vad i statsrådsprotokollet omförmäles, har Svenonius icke ansett sig böra ingå på 1911 års avlöningsstat för provinsialläkare utan kvarstod vid sitt avskedstagande å gammal stat. Härigenom har han kommit att uppbära en avlöning, som med 250 kronor om året överstigit den enligt nu gällande avlöningsstat för ifrågavarande befatt-

Utskottet.

ning gällande avlöningen, varjämte han befriats från erläggande av pensionsavgift. Den omständigheten, att han anmält sig ingå på 1907 års pensionslag, berättigar, såsom också av medicinalstyrelsen framhålles, honom icke att komma i åtnjutande av högre pension än 4,000 kronor. Under sådana förhållanden synes anledning icke föreligga att tillstyrka ett undantag från gällande bestämmelser i ämnet, och har utskottet därför icke ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts framställning.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 208, icke må av riksdagen bifallas.

Ang. pension
åt e. o. lands-
kontoristen
N. H. Linde-
roth.

24:o) I två likalydande motioner, väckta den ena i första kam-maren under nr 26 av herr *Johan Nilsson* och den andra i andra kam-maren under nr 46 av herr *Bengtsson* i Norup, har föreslagits, »att riks-dagen måtte besluta, att en årlig pension av 1,000 kronor från den all-männa indragningsstaten tilldelas e. o. landskontoristen *Nils Henning Linderoth* i Kristianstad, att utgå från och med detta år till hans död».

Vid förstnämnda motion är fogad bland annat styrkt tjänsteför-teckning så lydande:

»Undertecknad, född den 11 juni 1865, avlade den 22 maj 1885 student-examen, blev den 21 september 1885 antagen till e. o. landskontorist i Kristianstads län, avlade den 27 maj 1892 länsmansexamen samt har från den 1 maj 1885 till nedanstående dag inom Kristianstads län dels varit anställd å häradsskrivarekontor, kronofogdekontor eller landskontoret, dels och under skilda tider bestritt brännvins-kontrollörstjänst eller tillsyningsmansbefattning vid allmänt brännvinsnederlag.

Under förutnämnda tjänstetid har jag innehaft särskilda förordnanden

| | | | |
|---|-------------------|----------------|----------|
| såsom häradsskrivare | under tillsammans | 1 år 7 månader | 19 dagar |
| » länsman | » » | 1 år 1 månad | 24 » |
| » andre länsbokhållare | » » | | 14 » |
| » extra länsbokhållare | » » | 2 månader | 1 dag |
| » landskontorist | » » | 4 år 3 månader | 7 dagar |
| » polisuppsyningsman | » » | | 16 » |
| » tillsyningsman vid allmänt brännvinsnederlag | | 9 år 2 månader | 8 » |
| » brännerikontrollör under tillverkningsåren 1899—1905. | | | |

Kristianstad den 31 december 1915.

Henning Linderoth.»

Beträffande övriga bilagor hänvisas till motionen.

På anmodan av statskontoret har Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kristianstads län avgivit yttrande i ärendet och därvid anfört följande:

»Linderoth antogs den 21 september 1885, efter samma år avlagd mogenhetsexamen, till extra ordinarie landskontorist vid länsstyrelsen härstädes.

Han har från nämnda tid intilldess han i början av år 1914 drabbades av det sjukdomsfall, som sedermera gjort honom oförmögen till arbete, tjänstgjort vid landsstaten inom Kristianstads län med undantag av de tider, under vilka han innehaft förordnanden såsom kontrollör vid brännvinstillverkningen inom länet och såsom tillsyningsman vid allmänt brännvinsnederlag i Åhus.

Linderoth har under sin berörda tjänstgöring vid länets landsstat på tillfredsställande sätt fullgjort honom åliggande göromål.

Sedan år 1909 har Linderoth år efter år innehaft länsstyrelsens förordnande att vara tillsyningsman vid allmänna brännvinsnederlaget å nr 266 i Kristianstad men har under åren 1914 och 1915 på grund av sjukdom åtnjutit tjänstledighet från denna befattning, vilken därunder uppehållits av utav länsstyrelsen förordnad vikarie mot ersättning av Linderoth.

Såvitt länsstyrelsen har sig bekant har Linderoth under sistnämnda två år ej åtnjutit annan inkomst än arvudet såsom tillsyningsman vid nämnda brännvinsnederlag i Kristianstad.

Detta nederlag är emellertid från och med innevarande års ingång utrymt, och har någon förskottsavgift för nederlaget för år 1916 icke erlagts. Då det alltså är sannolikt, att nederlaget ej vidare kommer till användning och då Linderoth i i allt fall, vid det förhållande, att någon förbättring i hans hälsotillstånd icke synes vara att förvänta, ej torde vidare kunna uppehålla eventuellt erforderligt tillsyningsmannaskap därstädes, synes möjligheten att på detta sätt bereda honom någon inkomst vara avskuren.

Vid sålunda anförda förhållanden får länsstyrelsen för sin del uttala önskvärdheten av, att någon pension från det allmänna kunde beredas Linderoth för hans nödtorftiga uppehälle under hans återstående livstid.»

För egen del har statskontoret framhållit, att då Linderoth efter långvarig, väl vitsordad tjänstgöring hos länsstyrelsen eller i kontrolluppsdrag, meddelade av länsstyrelsen, numera befunnits vara till följd av sjukdom för framtiden oförmögen att försörja sig själv och syntes sakna medel till sitt uppehälle, starka billighetsskäl finge anses föreligga för beredande åt honom av någon pension, mot vars föreslagna belopp icke syntes vara något att erinra.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Linderoth efter långvarig, väl vitsordad tjänstgöring hos länsstyrelsen i Kristianstads län eller i kontrolluppsdrag, meddelade av länsstyrelsen, numera är på grund av sjukdom för all framtid oförmögen att försörja sig och sin familj. Då han därjämte synes sakna medel till sitt uppehälle, torde, såsom också statskontoret framhåller, starka billighetsskäl föreligga för beredande av understöd åt honom från det allmänna sida, och har utskottet icke något att erinra emot det av motionären i sådant avseende föreslagna pensionsbeloppet.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Kristianstads
län.

Statskontoret.

Utskottet.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motioner, må medgiva, att e. o. landskontoristen Nils Henning Linderoth må från och med år 1916 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av ettusen kronor.

Angående
understöd åt
änkan J. M.
Nordvall.

25:o) I en inom andra kammaren av herr *Borggren* väckt motion nr 44 har motionären hemställt, »att riksdagen ville bevilja extra ordinarie lokomotivreparatörförmanen Per Gustaf Nordvalls änka *Johanna Mathilda Nordvall* ett årligt understöd av 240 kronor att från och med den 1 januari 1916 utgå, så länge hon lever ogift, ävensom från samma tid bevilja deras dotter Gerda Valborg Nordvall ett årligt understöd av 120 kronor att utgå intill dess hon fyllt 18 år».

Till stöd för motionen har anförts följande:

»År 1915 den 6 januari avled extra ordinarie lokomotivreparatörförmanen vid statens järnvägar Per Gustaf Nordvall i Ängelholm. Han hade vid sitt frånfälle varit i statens järnvägars tjänst från den 7 mars 1898, först såsom verkstadsarbetare, sedan stallreparatör, därefter som extra ordinarie lokomotivreparatör och slutligen som förman, vilken sistnämnda befattning han bestritt sedan den 1 april 1913.

Han efterlämnade vid sin död änkan Johanna Mathilda Nordvall samt sju barn, av vilka den yngsta, dottern Gerda Valborg, är född den 9 november 1904. Änkan, som är född den 24 juni 1858, är sjuklig och kan ej försörja sig själv samt befinner sig i fattiga omständigheter.

Med hänsyn härtill tillåter jag mig vördsamt påkalla riksdagens medverkan för att något understöd må komma henne samt hennes minderåriga barn till del. Jag anser mig kunna göra detta så mycket hellre som befattningar av det slag Nordvall med stor skötsamhet upprätthöll erkänts vara av den betydelse för statens järnvägar, att de från och med detta års ingång uppförts som ordinarie statstjänster med ty följande pensionsrätt.»

Vid motionen hava fogats avskrifter av förutom frejdebetyg följande intyg:

»Att Fru Nordvall här genom nervsvaghet och mindre stark kroppsbyggnad ej utan hjälp kan sköta sig och sitt hem, intygas.

Ängelholm den $11\frac{1}{1}$ 1916.

P. Thulin.

Statens Järnvägar.
8:e Maskinsektionen.
Maskiningenjören.

På begäran intygas härmed, att avlidne extra ordinarie lokomotivreparatörsförman Per Gustaf Nordvall varit i statens järnvägars tjänst $7\frac{1}{3}$ 1898— $6\frac{1}{1}$ 1915:

Såsom verkstadsarbetare $\frac{7}{3}$ 1898— $\frac{31}{10}$ 1900

» stallreparatör $\frac{1}{11}$ 1900— $\frac{31}{7}$ 1906

» e. o. lokomotivreparatör $\frac{1}{8}$ 1906— $\frac{31}{3}$ 1913

» e. o. lokomotivreparatörsförman $\frac{1}{4}$ 1913— $\frac{6}{1}$ 1915.

Hälsingborg den 8 januari 1916.

K. E. Uddenberg.»

Järnvägsstyrelsen, som av statskontoret anmodats att yttra sig i ärendet, har i avgivet utlåtande anfört följande:

Järnvägs-
styrelsen.

»Vad angår motionen om årliga understöd åt bemålde Nordvalls änka och minderåriga dotter så får styrelsen, med vitsordande av riktigheten av de i motionen lämnade uppgifterna och med bifogande av prästbetyg rörande Nordvalls efterlämnade sju barn, anföra följande.

Nordvall var född den 15 oktober 1860 och hade alltså vid sin död uppnått en levnadsålder av 54 år. Om han levat vid tillsättande av de från ingången av innevarande år å ordinarie stat uppförda lokomotivreparatörstjänsterna, hade han ändock icke kunnat ifrågakomma till erhållande av ordinarie anställning, enär han vid denna tid skulle hava rätt väsentligt överskridit den levnadsålder, 50 år, efter vars uppnående en extra ordinarie tjänstehavare enligt praxis anses hava förlorat all möjlighet att komma på ordinarie stat vid statens järnvägar.

Vid sin död innehade Nordvall en månadsavlönning av 165 kronor, motsvarande 1,980 kronor per år. Vid konstituerandet till ordinarie skulle en extra ordinarie tjänstehavare med denna avlönning hava tilldelats ett årligt arvode av 1,500 kronor jämte ersättning för bostad och bränsle. En efter detta arvode, ökat med 20 procent, bestämd pension till änka och ett barn efter avliden delägare i statens järnvägars pensionskassa utgår med ett årligt belopp av 396 kronor.

Enligt styrelsens mening skulle beviljande av årliga understöd, på sätt i motionen föreslagits, åt Nordvalls änka och minderåriga dotter innebära ett frångående av de principer, som hittills legat till grund för beslut i ärenden angående understöd av statsmedel åt efterlevande efter personer, som haft anställning i extra eller extra ordinarie tjänst vid statens trafikerade järnvägar och sålunda icke varit berättigade att vinna delägarskap i statens järnvägars änke- och pupillkassa. Dylåka tjänstehavares änka och barn hava nämligen — för såvitt icke laglig rätt till skadestånd funnits för dem — i regel icke ansetts kunna ifrågakomma till erhållande av årligt understöd av statsmedel. Om undantag härifrån möjligen gjorts i några få enstaka fall, så torde grunden därtill vara att söka i att synnerligen ömmande omständigheter förekommit i de särskilda fallen, och torde de understöd, som därvid kommit vederbörande till del, endast varit tillfälliga.

Med hänsyn härtill och då enligt styrelsens mening bifall till motionen helt säkert skulle föra med sig synnerligen vittgående konsekvenser, anser styrelsen för sin del det icke vara tillrådligt att bevilja de i motionen föreslagna understöden.»

För egen del har statskontoret åberopat vad järnvägsstyrelsen i Statskontoret. sitt utlåtande anfört.

Utskottet.

Såsom av utredningen framgår, har Nordvalls anställning vid statens järnvägar icke varit av beskaffenhet att för honom medföra någon rätt till årligt understöd av statsmedel. Järnvägsstyrelsen har därför ansett, att ett bifall till motionen skulle medföra synnerligen vittgående konsekvenser. Emellertid har styrelsen anført, att undantagsvis dylika understöd ansetts böra lämnas till en avliden extra ordinarie tjänstemans efterlevande, men att grunden härtill varit att söka i synnerligen ömmande omständigheter, ävensom att understöden endast varit tillfälliga. Då enligt utskottets mening här föreliggande omständigheter måste betraktas såsom synnerligen ömmande, synes det vara billigt att något understöd beviljas den avlidnes änka, och har utskottet funnit detsamma skäligen böra bestämmas till 240 kronor.

Åberopande vad sålunda blivit anført får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att e. o. lokomotivreparatörförmanen Per Gustaf Nordvalls änka Johanna Mathilda Nordvall må, räknat från och med år 1916, så länge hon lever ogift, å allmänna indragningsstaten åtnjuta ett årligt understöd av tvåhundrafyrtio kronor.

Angående
pension åt
f. matrosen
S. G. Petters-
son.

26:o) I en inom andra kammaren av herr *Magnusson* i Kalmar väckt motion, nr 93, har anförts följande:

»Av bifogade intyg framgår, att sjömannen Sven Gotfrid Pettersson i Kalmar, under arbete å kungl. postångfartyget 'Öland', ådragit sig skada å vänstra handen den 14 mars 1908, vilken skada för all framtid nedsätter Petterssons arbetsförmåga.

I anledning av nämnda skada har Pettersson från statsverket uppburit en årlig ersättning sedan år 1909 av 135 kronor.

Pettersson, som innehaft anställning å postångfartyget 'Öland' som matros sedan den 1 december 1896 till och med den 5 maj 1915, har haft en synnerligen svår och hälsan påfrestande tjänstgöring å 'Öland' under dess vintertrafik i Kalmar-sund och då han nu på grund av obotlig sjukdom måst sluta denna anställning samt är fullständigt oförmögen att med arbete försörja sig, och den ersättning som hittills utgått till Pettersson för den ådragna skadan den 14 mars 1908 av 135 kronor årligen måste anses som otillräcklig för Pettersson och hans familjs försörjning, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen må besluta, att förre matrosen å postångfartyget 'Öland' S. G. Pettersson må utöver den honom år 1909 tillerkända årliga olycksfallsersättning av 135 kronor från och med år 1916 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett ytterligare årligt understöd av 300 kronor.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Generalpoststyrelsen har på anmodan av statskontoret i avgivet yttrande anført: *Generalpoststyrelsen.*

»I samband med underdånigt förslag till utgiftsstater för postverket för år 1910 meddelade generalpoststyrelsen, att matrosen å postångfartyget Öland Sven Gotfrid Pettersson under tjänstgöring ombord på sagda fartyg genom ren olycks-händelse ådragit sig skada, samt att den invaliditet, som Pettersson genom skadan ådragit sig, av riksförsäkringsanstalten uppskattats till omkring 45 procent av normal arbetsförmåga; och ifrågasatte generalpoststyrelsen, att Pettersson skulle berättigas att av postverket erhålla ett årligt understöd av 135 kronor. I anslutning till denna generalpoststyrelsens framställning föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen 1909 års riksdag medgiva understöd åt Pettersson med nyssnämnda belopp, vilket förslag av riksdagen bifölls.

I detta sammanhang får generalpoststyrelsen erinra om, att samma riksdag beviljade ett årligt understöd av postmedel till belopp av 60 kronor åt matrosen å postångfartyget Öland Johan August Lundberg, vilken under tjänsteutövning och utan att själv hava varit därtill vållande ådragit sig skada. Beträffande denna skada hade riksförsäkringsanstalten meddelat, att, därest skadan skolat bedömas enligt bestämmelserna i lagen angående skada för olycksfall i arbete den 5 juli 1901, densamma borde hava för Lundberg medfört nedsättning i arbetsförmågan motsvarande 20 procent av normal arbetsförmåga.

Vidare anser generalpoststyrelsen sig böra bringa i åtanke hurusom 1906 års riksdag medgivit, att understöd å postverkets pensionsstat finge utgå till numera avlidne f. matrosen å postångfartyget Öland Anders Peter Holmstedt med 200 kronor för år. Holmstedt hade under tjänsteutövning år 1902 ådragit sig skada av sådan art, som av riksförsäkringsanstalten plägade uppskattas ända till 60 procents invaliditet. Dessutom hade Holmstedt vid ett föregående tillfälle, likaledes i postverkets tjänst, blivit så skadad å ena ögat, att han förlorat nästan all synförmåga å det-samma.

I nu omförmälda fall har sålunda såväl Pettersson som åt med honom uti nu ifrågavarande hänseende likställda personer medgivits understöd, beräknade i enlighet med bestämmelserna i ovannämnda lag den 5 juli 1901, ehuru väl sagda lag icke varit tillämplig.

Enligt nädigt brev den 18 december 1908 har generalpoststyrelsen bemyndigats att till Pettersson såsom ersättning för mistning av lön och kostpenningar i följd av det olycksfall, som drabbat honom, utbetala ett belopp av 192 kronor 83 öre.

Före sistnämnda olycksfall hade Pettersson varit anställd som matros ombord å postångfartyget Öland från och med seglationsperioden 1896—1897 eller under 12 seglationsperioder, vardera omfattande cirka 5 månader. Efter sagda olycksfall har Pettersson av vederbörande befälhavare inmönstrats för ytterligare 7 seglationsperioder under åren 1908—1915.

Den tid, varunder Pettersson anlitats i postverkets ärenden, sammanlagt 19 seglationsperioder av nyss nämnda längd, är icke så lång att densamma för erhål-

lande av understöd torde böra jämnställa honom med numera avlidne matrosen och långlotsen å nämnda postångfartyg Erik Wicklund, vilken efter en 26-årig väl vitsordad tjänstgöring jämlikt beslut av 1896 års riksdag tillerkänts ett årligt understöd av 300 kronor.

Pettersson har under den sista seglationsperiod, då han varit inmönstrad å postångfartyget Öland, uppburit avlöning bestående av lön till belopp av 40 kronor för månad samt tjänstgöringspenningar till belopp av 50 öre för varje tur från fastlandet till Öland eller cirka 430 kronor för hela perioden förutom fri kost under samma period, för vilken kost postverket till fartygets restauratris utbetalar ersättning av 1 krona 50 öre per dag. Därest fartyget hålles i gång utan att restauration finnes ombord, gäller emellertid den bestämmelse, att postverket utbetalar till matroserna kostpenningar av 1 krona 25 öre per dag.»

Statskontoret.

För egen del har statskontoret anfört följande:

»I fråga om motionen nr 93 i andra kammaren, däri föreslagits beviljande av förhöjt årligt understöd åt förre matrosen å postångfartyget Öland S. G. Pettersson, får statskontoret, under åberopande av vad generalpoststyrelsen därom anfört i här bilagda skrivelse av den 22 mars 1916, för egen del framhålla, att Pettersson är i åtnjutande av ersättning för den skada, som genom olycksfall i postverkets tjänst drabbat honom; att det icke synes vara styrkt, att hans nu iråkade fullständiga oförmåga att med arbete försörja sig är föranledd av hans tjänstgöring å postångfartyget; att, såvitt statskontoret har sig bekant, exempel saknas därpå, att, då arbetsoförmågan icke visats hava i statens tjänst ådragits, pension beviljats efter så kort tjänstetid, som av Pettersson innehaves; samt att i alla händelser det ytterligare understöd, som må kunna beviljas, icke synes böra överstiga ett belopp av 165 kronor, så att sammanlagda understödet begränsas till 300 kronor.»

Utskottet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Pettersson av 1909 års riksdag å postverkets stat tilldelats ett årligt understöd av 135 kronor. Med hänsyn till de synnerligen ömmande omständigheter, som i detta fall föreligga, anser utskottet det vara billigt, att Pettersson av allmänna medel erhåller något ytterligare understöd, vilket likväl icke synes böra överstiga ett belopp av 165 kronor. Härigenom skulle Pettersson komma i åtnjutande av ett sammanlagt understöd av 300 kronor. Den ifrågasvarande förhöjningen torde böra utgå från och med år 1916 samt anvisas å allmänna indragningsstaten.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att f. matrosen å postångfartyget Öland Sven Gotfrid Pettersson må, utöver honom av 1909 års riksdag beviljat årligt understöd till belopp av 135

kronor, från och med år 1916 under sin återstående livstid uppbära årligen ytterligare etthundrasextiofem kronor från allmänna indragningsstaten.

27:o) I en till riksdagen den 28 mars 1916 avlåten proposition, nr 112, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att en var av nedannämnda vid vattenfallsstyrelsens arbeten anställda eller förut anställda personer, nämligen bergsprängarförmannen *Edvin Svensson*, bergsprängaren *Anders Gustaf Flod*, diversearbetaren *Karl Johan Sköld*, stenarbetaren *Karl August Andersson* samt diversearbetarna *Anders Magnus Olofsson Olsson* och *Albert Bäckström*, må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigats eller varder entledigad från sin anställning vid vattenfallsstyrelsens arbeten — dock icke i något fall för tid före den 1 januari 1916 —, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp av 300 kronor, under villkor emellertid att, därest pensiontagare framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till ett för en var beräknat årligt medelinkomstbelopp av respektive 1,200 kronor för förman och yrkesarbetare samt 900 kronor för vanlig arbetare eller därutöver, pensionen skall, så länge sistnämnda anställning varar, upphöra att utgå samt att, vid sådan avlönings uppbärande i övrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

Angående pensioner åt åtskilliga arbetare vid vattenfallsstyrelsens arbeten.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 28 mars 1916.

Då utskottet icke haft något att erinra mot ifrågavarande framställning, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må vinna riksdagens bifall.

28:o) I en till riksdagen den 31 mars 1916 avlåten proposition, nr 134, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att en var av nedannämnda vid statens järnvägsbyggnader anställda eller förut anställda personer, nämligen förmännen *Per Olof Bengtsson*, *Petter Johan Magnusson*, *Karl August Andersson Bodin*, *Gustaf Morell* och *Olof Andersson*, stenarbetarna *Jonas Petter Nilsson* och *Karl Erik Jansson* samt arbetarna *Sven Petter Andersson*, *Karl Oskar Larsson*, *Anders Johan*

Angående pension åt åtskilliga vid statens järnvägsbyggnader anställda eller förut anställda personer.

Spjut, Frans Wilhelm Lundgren, Anders Fredrik Kinneroth-Holm, Isak Algot Isaksson, Karl Fredrik Andersson, Petter Johan Nilsson, Johan Magnus Gustafsson och Håkan Holm, må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigats eller varder entledigad från sin anställning vid statens järnvägar — dock icke i något fall för tid före den 1 januari 1916 — under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp av 300 kronor, under villkor emellertid att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till ett för en var beräknat årligt medelinkomstbelopp av respektive 1,200 kronor för förman eller yrkesarbetare samt 900 kronor för vanlig arbetare eller därutöver, pensionen skall, så länge sistnämnda anställning varar, upphöra att utgå samt att, vid sådan avlönings uppbärande i övrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 31 mars 1916.

Då utskottet icke haft något att erinra emot ifrågavarande framställning, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må vinna riksdagens bifall.

Angående
pension åt
järnvägsar-
betaren A.
Gummesson.

29:o) I en inom andra kammaren av herr *Edbom* väckt motion, nr 89, har hemställts, »att riksdagen må medgiva, att järnvägsarbetaren *August Gummesson* må från och med månaden näst efter den, då han entledigats eller entledigas från sin anställning vid statens järnvägar — under sin återstående livstid — å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 500 kronor».

Till stöd för motionen har motionären anført följande:

»Riksdagen har vid upprepade tillfällen beviljat pensioner till arbetare, som under en längre tid varit anställda vid statens järnvägar. Vid 1914 års senare riksdag beviljades med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 94 pension åt icke mindre än sexton dylika arbetare. Jag vågar därför hoppas, att även 1916 års riksdag skall visa samma varma medlidande mot dessa utslitna arbetare. Järnvägsarbetaren *August Gummesson* i Slotte, Ljusdals församling, Gävleborgs län, har sedan år 1876 i slutet av mars månad, således i nära 40 år, varit anställd i statens järnvägars tjänst. Född den 18 mars 1851 fyller han även i år 65 år. Då jag personligen känner mannen i fråga som en skötsam och pliktrogen arbetare, och

då hans kroppskrafter numera äro rätt svaga, och hans ekonomiska ställning mindre stark, vågar jag föreslå, att riksdagen här träder hjälpande emellan.»

Vid motionen äro fogade åtskilliga bilagor och tillåter sig utskottet att beträffande dessa hänvisa till motionen.

På anmodan av statskontoret har järnvägsstyrelsen i avgivet yttrande anfört följande:

Järnvägsstyrelsen.

»Med anledning av motionen om pension åt järnvägsarbetaren August Gummesson så tillåter sig styrelsen återopå vad styrelsen i särskilda skrivelser till Eder av den 24 april 1914 och den 31 mars 1915 anfört ifråga om de allmänna grunder jämte däri gjorda modifikation, som tillämpats vid beviljande av pensioner åt förmän och arbetare, som tillhört statens järnvägsbyggnaders personal.

Vidare får styrelsen till upplysning om de faktiska förhållanden, vilka kunna inverka på den nu föreliggande frågans bedömande, anföra följande.

De uppgifter, som Gummesson i en vid motionen fogad tjänsteförteckning lämnat om sin anställning vid statens järnvägsbyggnader, hava, i den mån de kunnat kontrolleras, visat sig vara riktiga, vadan man ifråga om längden av hans tjänstetid vid statens järnvägsbyggnader, som icke kan med stöd av officiella handlingar exakt uppgivas, torde få utgå ifrån tjänsteförteckningens uppgifter härom. Enligt dessa synes Gummesson hava arbetat vid statens järnvägsbyggnader under åren 1876—1887 eller omkring tolv år samt i slutet av augusti 1887 blivit antagen vid statens järnvägars fjärde distrikts banavdelning.

Beträffande Gummessons anställning såsom arbetare vid nämnda banavdelning torde få hänvisas till bilagda från vederbörande distriktsbefäl infordrade uppgift därom. Av densamma, som är upprättad med ledning av tillgängliga avlöningshandlingar, framgår, att Gummesson haft arbete vid statens järnvägar under kortare tider av åren 1887 och 1888 samt från och med 1893 till och med 1915 varje år under i allmänhet större delen av året. Då avlöningshandlingar för åren 1889—1892 saknas, har det icke med visshet kunnat utrönas, huruvida Gummesson haft arbete vid statens järnvägar jämväl under dessa år, men antagligt är, att så varit förhållandet. Om man emellertid vid beräkning av Gummessons tjänstetid vid banavdelningen tager hänsyn endast till hans anställning under åren 1893—1915, då han haft arbete varje år under i allmänhet större delen av året, så uppgår antalet av hans tjänsteår vid banavdelningen till 23 och hans sammanlagda tjänstetid vid statens järnvägsbyggnader och banavdelningen till 35 år.

Med detta antal tjänsteår i statens tjänst synes Gummesson, som uppnått en levnadsålder av 65 år, uppfylla de villkor beträffande levnads- och tjänsteår, som enligt vad påvisas i de ovan återopåde skrivelserna den 24 april 1914 och den 31 mars 1915 pläga uppställas för beviljande av pension åt förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader och åt förutvarande dylika arbetare, som sedermera fått anställning vid statens järnvägars banavdelning.

Om sålunda riksdagen skulle bifalla motionen om pension åt Gummesson, vore detta endast ett fullföljande av en princip, som riksdagen godkänt genom beviljande av årliga understöd i vissa med det förevarande likartade fall.»

Statskontoret.

För egen del har statskontoret i ärendet anfört:

»I sin ovanberörda skrivelse den 29 mars 1916 har järnvägsstyrelsen yttrat sig jämväl vad angår det i motionen nr 89 i andra kammaren framlagda förslaget om pension åt järnvägsarbetaren A. Gummesson; och får statskontoret, med åberopande av vad styrelsen däri anfört, för egen del endast tillägga, att det föreslagna pensionsbeloppet synes överstiga, vad hittills pläгат i pension beviljas järnvägsarbetare samt att vid beviljande av pension till sådan arbetare plägar fästas vissa villkor, i händelse pensionstagaren skulle erhålla förnyad anställning i statens tjänst. (Se 1911 års statsverksproposition, tionde huvudtiteln sid. 142--148.)»

Utskottet.

Av utredningen i ärendet framgår, att Gummesson ej mindre än 35 år arbetat i statens tjänst. Vid sådant förhållande synes billigheten fordra, att Gummesson, vilken uppnått en levnadsålder av 65 år, erhåller något understöd av staten; och lär det, i överensstämmelse med vad som skett i ett flertal likartade fall, böra bestämmas till 300 kronor. På sätt statskontoret erinrat torde det vara lämpligt att, i händelse pensionstagaren skulle erhålla förnyad anställning i statens tjänst, vid pensionens beviljande fästa de villkor, som i dylika fall pläga förekomma.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att järnvägsarbetaren August Gummesson må från och med månaden näst efter den, då han entledigats eller entledigas från sin anställning vid statens järnvägar, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av trehundra kronor, dock med villkor att, därest pensionstagaren framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till ett beräknat årligt medelinkomstbelopp av niohundra kronor eller därutöver, pensionen skall, så länge anställningen varar, upphöra att utgå samt vid sådan avlönings uppbärande i övrigt minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

5. Angående finansdepartementet.

Angående
pension åt
f. d. biträdet
A. T. Anders-
son.

30:o) I en inom första kammaren av herr *Stadener* väckt motion, nr 29, har motionären hemställt, att riksdagen behagade från och med innevarande år bevilja f. d. biträdet vid statens stämpelförsäljnings-

kontor *Augusta Teresia Andersson* under hennes återstående livstid ett årligt understöd av åttahundra kronor.

Till stöd för framställningen anföres följande:

»Under åren 1872—1908 har fröken *Augusta Teresia Andersson*, född den 18 mars 1844, nu boende i Västerlånggatan 37, inom Storkyrkoförsamlingen, Stockholm, haft anställning som biträde vid statens stämpelförsäljningskontor i Stockholm, och har hennes tjänstgöring under denna långa tid av omkring 36 år synnerligen väl vitsordats, såsom framgår bland annat därav, att henne tilldelats Kungliga Patriotiska Sällskapets guldmedalj för långvarig och trogen tjänst. När hon år 1908 på grund av sjuklighet måste upphöra med sin tjänstgöring, ordnades enligt statskontorets önskan förhållandena så, att — såsom framgår av ärendet nr 323/1914 i statskontorets handlingar — den dåvarande innehavaren av stämpelförsäljningskontoret *M. Rystedt* skulle av sin årliga inkomst från stämpelförsäljningskontoret som pension till *Andersson* avstå 10 procent, och utgjorde det årliga belopp, som sålunda tillföll henne, omkring 800 kronor. När kontoret upphörde, ingick bemäde *Rystedt* till statskontoret med skrivelse av innehåll, som sagda ärende nr 323/1914 i statskontorets handlingar utvisar, och anhöll att av statsmedel en årlig pension måtte henne tilldelas. Då hon emellertid icke var berättigad till dylik pension, kunde denna anhållan icke till någon statskontorets åtgärd föranleda. I sådant fall och särdeles vid det förhållande att *Andersson* är av sjukdom nedbruten, så att hon icke ens kan vårda sig själv, synes billighet tala för att hon av statsmedel erhåller ett nödortfigt årligt understöd.»

Vid motionen finnas fogade bland annat här nedan intagna bilagor.

»Till Kungl. Statskontoret.

I enlighet med en på sin tid av kungl. statskontoret uttalad önskan har jag till f. d. stämpelförsäljerskan fröken *Augusta Teresia Andersson* utbetalt pension, beräknad efter tio procent å mig tillkommande provision för under nedannämnda år försålda beläggnings- och punschstämplar.

Fröken *Andersson* har sålunda uppburit:

| | |
|---|---------|
| för år 1908 fr. $\frac{1}{3}$ — $\frac{31}{12}$ | 813: 64 |
| » » 1909 | 782: 60 |
| » » 1910 | 823: 70 |
| » » 1911 | 857: 28 |
| » » 1912 | 898: 76 |
| » » 1913 har hon att i sin helhet få | 937: 85 |

för så vitt mina underdåniga besvär över kammarrättens utslag angående provisionens beräkning gillas

eller tillsammans för dessa år 5,113: 83

Enligt av fröken *Andersson* meddelad uppgift, är hon född den 18 mars 1844 och har varit anställd såsom försäljningsbiträde hos mina närmaste företrädare på stämpelpappersförsäljningskontoret, nämligen hos slottskvartermästaren *G. W. Lind-*

blom från den 3 maj 1872 till i januari 1892 och sedermera hos kammarjunkaren A. Printzensköld till den 4 januari 1908. Därefter biträdde hon mig å kontoret till någon dag i februari sistnämnda år.

Om, såsom föreslaget är, stämpelväsendet överflyttas till postverket, går fröken Andersson naturligtvis miste om den pension hon av mig uppburit. Och under sådant förhållande torde det tillåtas mig att ödmjuktligen få hemställa, huruvida icke kungl. statskontoret skulle kunna finna någon utväg att av statsmedel bereda bemälda fröken Andersson något årligt understöd under hennes återstående livstid.

Stockholm den 16 februari 1914.

M. Rystedt.

D:rii-N:r 323

Ink. till k. statskontoret
den 17 Febr. 1914.

Den 17 augusti s. å. föredr.;
och fann K. Sk:t framställningen
icke kunna till någon åtgärd
föranleda.

Rätt avskrivet ur k. statskontorets handlingar 1 juli—30 sept. 1914 betygar

N. J. Welinder,
v. pastor i Storkyrkoförs.»

»Att fröken Augusta Teresia Andersson, 72 år, Vesterlånggatan 37, förut anställd vid stämpelpappersförsäljningskontoret, på grund av sjukdom, arteriosclerosis cum marasmo senil., icke endast är helt och hållet urständsat att utföra något som helst arbete, utan även är oförmögen att taga vård om sig själv, varför vårdarinna är anställd, intygas härmed på heder och samvete.

Stockholm den 16 januari 1916.

J. Konow.
Leg. läk.»

Statskontoret.

Statskontoret har i sitt förenämnda yttrande anfört följande:

»Beträffande motionen nr 29 i första kammaren angående understöd åt f. d. biträdet vid stämpelförsäljningskontoret i Stockholm Augusta Teresia Andersson vill statskontoret framhålla, att hon under lång tid biträtt den av statskontoret förordnade stämpelförsäljningsmannen för Stockholms stad; att, medan för övriga med stämpelförsäljning sysselsatta personer detta bestyr säkerligen utgjort en bisyssla, hennes befattning med stämpelförsäljningen däremot lär ha tagit hela hennes arbetstid i anspråk och lämnat henne det enda eller åtminstone huvudsakliga medlet till uppehälle; att hon därför drabbats ytterst tungt, då med 1915 års ingång försäljningen av stämplat helt omlades och befattningen såsom stämpelförsäljningsman i Stockholm indrogs, varav följde, att fröken Andersson, som av denna befattnings senaste innehavare erhållit utfästelse att, så länge han i sådan egenskap åtnjöt inkomst av stämpelförsäljningen i Stockholm, bekomma såsom pension ett årligt belopp, beräknat efter försäljningsmannen tillkommande provision för försålda stämplat av visst slag, gått i mistning av denna inkomst, som belöpt sig till omkring 800 kronor för år; att hon enligt vad statskontoret inhämtat visserligen ännu ej saknar

medel till sitt uppehälle, men att hennes tillgångar, som småningom åtgå, sannolikt icke äro tillräckliga att åt henne betrygga underhåll och sjukvård under återstående livstiden; att, ehuru fröken Andersson icke varit i statens tjänst anställd, omständigheterna i detta fall dock få anses innebära starka billighetsskäl för att av statsmedel bereda henne föreslagen ersättning för det understöd, som upphört, samt att, därest något understöd beviljas, beloppet lämpligen synes böra anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.»

Av utredningen i ärendet framgår, att f. d. biträdet Andersson under en synnerligen lång tid biträtt den av statskontoret förordnade stämpelförsäljningsmannen för Stockholms stad, ävensom att hennes befattning med stämpelförsäljningen synes hava tagit hela hennes tid i anspråk. På grund av stämpelförsäljningsväsendets omläggning, varigenom befattningen som stämpelförsäljningsman i Stockholm indragits, har hon gått i mistning av den inkomst, som av nämnda befattnings senaste innehavare tillförsäkrats henne, så länge han i sådan egenskap åtnjöte inkomst av stämpelförsäljningen härstädes. Under sådana förhållanden vill det synas överensstämmande med rättvisa och billighet, att hon, som numera på grund av sjukdom är urståndsatt att med eget arbete försörja sig, från det allmänna sida erhåller något understöd under sin återstående livstid. Då hon emellertid icke helt saknar medel till sitt uppehälle, synes ifrågavarande understöd lämpligen böra bestämmas till 600 kronor årligen, räknat från och med innevarande år, samt anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Utskottet.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att f. d. biträdet vid statens stämpelförsäljningskontor i Stockholm Augusta Teresia Andersson må från och med år 1916 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av sexhundra kronor.

6. Angående ecklesiastikdepartementet.

31:o) I en till riksdagen den 24 mars 1916 avlåten proposition, nr 145, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att överläraren vid tekniska skolan i Stockholm *Carl Adolf Nordström* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sina överlärbefattningar vid skolan, under sin återstående livstid uppbära å allmänna

Angående pension åt överläraren C. A. Nordström.

indragningsstaten, utöver honom tillerkänd pension för en lärarbefattning vid sjökrigsskolan, en årlig pension till belopp av 1,680 kronor.

Utskottet, som beträffande utredningen i ärendet hänvisar till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 24 mars 1916, har icke funnit något att erinra emot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att överläraren vid tekniska skolan i Stockholm Carl Adolf Nordström må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sina överlärarbefattningar vid skolan, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten, utöver honom tillerkänd pension för en lärarbefattning vid sjökrigsskolan, en årlig pension till belopp av ettusen sexhundraåttio kronor.

Angående
pension åt
rektorn C. F.
Lindgrens
änka Maria
Charlotta
Lindgren,
född Ram-
stedt.

32:o) I en till riksdagen avlåten, den 18 februari dagtecknad proposition, nr 69, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att rektorn vid allmänna läroverket i Enköping C. F. Lindgrens änka *Maria Charlotta Lindgren*, född Ramstedt, må under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 600 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1916.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att rektorn vid allmänna läroverket i Enköping C. F. Lindgrens änka *Maria Charlotta Lindgren*, född Ramstedt, må under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av sexhundra kronor, att utgå från och med den 1 januari 1916.

Angående
tilläggs-
pension åt f.
föreståndaren

33:o) I en till riksdagen den 17 mars 1916 avlåten proposition, nr 121, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre föreståndaren och förste läraren vid statens numera indragna läroanstalt i

Skara för överåriga dövstumma *Per Aron Borg* må från och med månaden näst efter den, i vilken han entledigas från sin anställning i riksförsäkringsanstalten, dock ej tidigare än från och med år 1917, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten, utöver honom redan tillkommande pension å 1,500 kronor, en årlig tilläggspension av 500 kronor.

vid läro-
anstalten i
Skara för
överåriga
dövstumma
P. A. Borg.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 17 mars 1916.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att förre föreståndaren och förste läraren vid statens numera indragna läroanstalt i Skara för överåriga dövstumma *Per Aron Borg* må från och med månaden näst efter den, i vilken han entledigas från sin anställning i riksförsäkringsanstalten, dock ej tidigare än från och med år 1917, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten, utöver honom redan tillkommande pension å 1,500 kronor, en årlig tilläggspension av femhundra kronor.

34:o) I en till riksdagen den 25 februari 1916 avlåten proposition, nr 110, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne nomadläraren *Gustaf Gudmundssons* änka *Maria Gudmundsson*, född *Eriksson*, och makarnas minderåriga barn *Gustaf* och *Sven Erik* må för tiden från och med den 1 september 1915 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med 300 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vardera av makarnas nyssnämnda barn med 150 kronor till uppnådd ålder av 18 år.

Angående
understöd
åt avlidne
nomadläraren
G. Gudmunds-
sons änka
och barn.

Utredningen i ärendet återfinnes i nämnda statsrådsprotokoll, till vilket utskottet får hänvisa.

Då utskottet icke haft något att erinra emot ifrågavarande framställning, får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att avlidne nomadläraren Gustaf Gudmundssons änka Maria Gudmundsson, född Eriksson, och makarnas minderåriga barn Gustaf och Sven Erik må för tiden från och med den 1 september 1915 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med trehundra kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vartdera av makarnas nyssnämnda barn med etthundrafemtio kronor till uppnådd ålder av 18 år.

Angående
pension åt
trädgårds-
läraren
K. Kihlstedt.

35:o) I en den 18 februari 1916 till riksdagen avlåten proposition, nr 68, har Kungl. Maj:t, med åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att läraren i praktisk trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Uppsala *Karl Kihlstedt* må från och med månaden näst efter den, i vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 750 kronor.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen tillåter sig utskottet hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Utskottet, som ej haft något att erinra mot förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att läraren i praktisk trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Uppsala *Karl Kihlstedt* må från och med månaden näst efter den, i vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av sjuhundrafemtio kronor.

Angående
pension åt
seminarie-
vaktmästaren
J. P. Ny-
lander.

36:o) I en till riksdagen den 18 februari 1916 avlåten proposition, nr 67, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Härnösand *Jonas Petter Nylander* må från och med månaden näst efter den, i vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 750 kronor.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet i ärendet anfört följande:

»Med anledning av en av rektor vid folkskoleseminariet i Härnösand hos folkskolöverstyrelsen gjord framställning har överstyrelsen i underdånig skrivelse den 20 december 1915 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att till vaktmästaren vid nämnda seminarium Jonas Petter Nylander finge från och med månaden näst efter den, under vilken avsked kunde varda honom beviljat, utgå pension med ett belopp av 800 kronor för år räknat.

Innan jag närmare redogör för detta ärande, torde jag böra anmärka, att ifrågavarande befattning icke är uppförd i seminariets stat, utan har Nylanders avlöning utgått från seminariets anslag till materiell samt ved och ljus m. m.

Till stöd för sin framställning har rektor anfört följande:

Nylander hade, efter att åren 1863—1866 hava varit anställd i telegrafverkets tjänst, blivit antagen till vaktmästare vid seminariet den 1 augusti 1874 och tjänstgjort som sådan till den 1 september 1877, då han för några år övergått till annan verksamhet. Den 21 februari 1886 hade han åter anställts som vaktmästare vid läroanstalten, och han hade sedan dess utan avbrott nitiskt och plikt-troget skött denna befattning. Den 5 juni 1914 hade han erhållit patriotiska sällskapets guldmedalj av femte storleken för långvarig och trogen tjänst.

Nylander fyllde under år 1916 67 år och hade då i 33 år tjänat vid seminariet. Givetvis måste hans kraft och spänstighet vid en så framskriden ålder vara i avtagande, och ur seminariets synpunkt borde ett ombyte av vaktmästare sägas vara lämpligt, under erkännande av att Nylander fortfarande utförde ett nitiskt och gott arbete. Nylander hade också uttryckt en önskan att få avgå från sin tjänst med utgången av år 1916. Det syntes rättvist och billigt, att han vid sitt avskedstagande erhöles pension efter lång och plikttrogen tjänst.

Nylanders löneförmåner hade under en följd av år varit: kontant lön 960 kronor, fri bostad och fri vedbrand. Från den 1 juli 1914 hade den kontanta lönen utgjort 1,020 kronor.

Vid rektors skrivelse var fogat frejdbetyg, utvisande att Nylander är född den 5 juni 1849.

Domkapitlet i Härnösand har den 1 december 1915 avgivit yttrande i ärendet och därvid hemställt, att den ifrågasatta pensionen måtte utgå med 800 kronor eller i annat fall med det högsta belopp, som kunde beviljas.

För egen del har *folkskolöverstyrelsen* i frågan yttrat:

Någon rätt till pension vid avskedstagandet tillkomme icke vaktmästare vid folkskoleseminarium, men riksdagen hade tidigare, senast år 1907 beträffande vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Stockholm P. V. Pettersson, på framställning beviljat sådana tjänstinnehavare pension.

I likhet med vederbörande rektor och domkapitel funne också överstyrelsen

det rättvist och billigt, att Nylander vid avgång från sin befattning erhöles pension, och ville därför tillstyrka, att framställning till riksdagen i sådant syfte måtte göras.

Vid bestämmande av pensionens belopp torde först böra beaktas ett av 1913 års riksdag gjort uttalande rörande avlöningen för vaktmästare vid folkskoleseminarium. I skrivelsen angående regleringen av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, punkten 167, uttalade riksdagen som sin åsikt, att sagda avlöningsförmåner vid dubbelseminarium samt vid enkelseminarium, där utom vanliga vaktmästargöromål eldning och dylikt ålåg vaktmästaren, icke i något fall borde sättas högre än för förste vaktmästare i nyreglerat verk samt för övrigt icke i något fall högre än för vaktmästare i nyreglerat verk. Då vid seminariet i Härnösand särskild eldare vore anställd, skulle i enlighet med nämnda uttalande Nylander i lönehänseende närmast vara att jämföra med vaktmästare i nyreglerat verk. Sådan vaktmästare uppbure å ort, där ortstillägg ej skulle utgå, lön å 700 kronor, vilket belopp efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring kunde höjas till 800 och 900 kronor, samt tjänstgöringspenningar å 350 kronor, tillhoppa alltså högst 1,250 kronor. Åtnjöte han fri bostad med bränsle, skulle, så länge denna förmån kvarstode, å lönen avdragas visst belopp, som exempelvis i fråga om vaktmästare vid länsstyrelsen i Uppsala bestämts till 100 kronor, varförutom han hade att erlægga pensionsavgift, som för högsta lönegraden uppginge till 27 kronor för år. Den behållna avlöningen för vaktmästare i högsta lönegraden kunde alltså beräknas till, förutom fri bostad och bränsle, 1,123 kronor, under det att Nylanders avlöning senast utgått med, förutom nämnda förmån, 1,020 kronor.

Det syntes nu överstyrelsen rimligt, att den normering av seminarievaktmästares avlöning, som givits genom det anförda riksdagsuttalandet, finge gälla jämväl i fråga om sådan vaktmästares pensionering och att alltså hans pension borde stå i samma proportion till pensionen för vaktmästare i nyreglerat verk som den, som rått med avseende på avlöningen. Då hel pension för vaktmästare i nyreglerat verk utgjorde 900 kronor, borde alltså i det fall, varom här vore fråga, pensionen utgå med 817 kronor eller, i lämpligen avrundat tal, 800 kronor, vilket belopp jämväl föreslagits av rektor och domkapitlet.

På grund av nådig remiss har *statskontoret* den 22 januari 1916 avgivit underdånigt utlåtande i ärendet och därvid anført följande:

Med hänsyn till Nylanders långvariga, väl vitsordade arbete i statens tjänst ansåge statskontoret billigt, att honom bereddtes någon pension, då han inom kort vid framskriden ålder och till följd därav nedsatta krafter nödgades lämna sin befattning vid folkskoleseminariet i Härnösand.

I fråga om det pensionsbelopp, som skäligen kunde anses böra beredas Nylander, tillåte sig statskontoret erinra, hurusom, sedan vederbörande rektor föreslagit en pension av 900 kronor åt ovanbemälda vaktmästare vid folkskoleseminariet i Stockholm P. V. Pettersson samt framställning gjorts i proposition till 1907 års riksdag om pension åt denne, varvid beloppet i enlighet med statskontorets hemställan föreslagits till 750 kronor, riksdagen emellertid vid jämförelse med under liknande förhållanden tilldelade pensioner funnit det sålunda föreslagna beloppet för högt och bestämt pensionen till 600 kronor.

Då statskontoret, oaktat vad sålunda förekommit, ansåge sig kunna i nu förevarande fall förorda ett pensionsbelopp av 750 kronor, skedde det under erinran, att pensionerna för de till sådan förmån berättigade vaktmästare under senare åren höjts till följd av beviljandet av ytterligare ett ålderstillägg samt att vid avpassande av pension för till sådan förmån icke berättigad numera hänsyn togs till den civila pensionslagens föreskrift att, där vederbörandes avlönning icke vore delad i lön och tjänstgöringspenningar, pensionsunderlaget och sålunda i vanliga fall även pensionsbeloppet skulle utgöra $\frac{2}{3}$ av hela avlöningen. Med tillämpning av denna beräkningsgrund och med antagande av ett värde av minst 100 kronor för förmånen av fri bostad och bränsle framginge det av statskontoret förordade beloppet såsom skäligt. Statskontoret hemställde alltså i underdånighet, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att Nylander måtte under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 750 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken han bleve entledigad från sin befattning.

Såsom folkskolöverstyrelsen framhållit, äro seminarievaktmästarnas pensionsförhållanden icke reglerade.

På grund av vad i ärendet blivit upplyst angående Nylanders ålder och tjänstgöring synes det mig billigt, att pension beredes Nylander. I fråga om pensionsbeloppet ansluter jag mig till den av statskontoret i detta avseende uttalade mening, varvid jag erinrar att därest även den tid, Nylander varit anställd vid telegrafverket, tages i beräkning, hans tjänstår i statens tjänst uppgå till över 35 eller det antal, som enligt civila pensionslagen i regel fordras för rätt till hel pension. Pensionen torde böra utgå från och med månaden näst efter den, då Nylander entledigas från sin befattning.»

Då utskottet icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning, får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Härnösand Jonas Petter Nylander må från och med månaden efter näst efter den, i vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av sjuhundrafemtio kronor.

37:o) I en inom andra kammaren av herr *Carlson* i Herrljunga väckt motion, nr 21, hemställes, att riksdagen måtte besluta, »att förre eldaren och gymnastikvaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Vänersborg *Anders Gustaf Olsson* må under sin återstående livstid från

Angående pension åt vaktmästaren A. G. Olsson.

och med innevarande år från allmänna indragningsstaten erhålla en årlig pension av trehundrafemtio kronor.»

Till stöd för motionen har motionären anfört följande:

»Förre eldaren Anders Gustaf Olsson, vilken sedan år 1889 haft anställning såsom eldare och gymnastikvaktmästare vid högre allmänna läroverket i Vänersborg, måste under förlidet år till följd av ålderdom och nedsatt arbetsförmåga begära bli entledigad från befattningen i fråga. Nuvarande rektor vid läroverket har ej ansett sig kunna å tjänstevägen söka utverka någon pension åt Olsson, enär han egentligen ej haft fast anställning vid läroverket, utan varit att betrakta såsom biträdande. Under sådana förhållanden ter sig framtiden för Olsson allt annat än ljus, utfattig som han är och därtill i hög grad oförmögen att kunna genom arbete sig själv och sin hustru nödtorftigt försörja.

Det är ju möjligt, att något litet understöd från allmänna folkpensioneringen kan, efter därom gjord ansökan, komma Olsson och hans hustru till del, men torde detta ej bliva av någon nämnvärd betydelse. Olsson skulle under sådana förhållanden vara nödsakad vända sig till den kommunala fattigvården för att ej behöva lida brist på det nödvändigaste.

Vid sådant förhållande, och med hänsyn till att Olsson under nära 30 års tid varit anställd och haft sin huvudsakliga sysselsättning vid ett statens läroverk och under denna tid skött sina åligganden med nit och plikttrohet, vill det synas mig som om starka skäl tala för, att någon liten pension från det allmänna måtte tillerkännas honom, för att bereda honom möjlighet till levnadsexistens under hans återstående livstid.

Vaktmästarnas vid läroverken pensionsfråga är ju ännu ej definitivt löst, men tror jag mig veta, att en utredning av densamma blivit gjord av kungl. läroverksöverstyrelsen, och torde väl denna utredning i sinom tid bliva av statsmakterna godkänd och antagen att lända till efterrättelse vid förekommande fall. Men då det är ovisst när denna fråga och med densamma den gjorda utredningen kan komma under riksdagens prövning och beslut, måste givetvis varje enskilt fall bliva föremål för särskild prövning och beslut.

I årets statsverksproposition är å tionde huvudtiteln framställning gjord om pension åt eldaren vid högre allmänna läroverket i Halmstad, J. Persson med ett belopp av 500 kronor, vilken framställning är förordad av kungl. läroverksöverstyrelsen, och är det väl att förmoda, att framställningen vinner riksdagens bifall.

Dels med hänsyn till att läroverket i Halmstad är betydligt större än läroverket i Vänersborg och avlöningsförhållandena väl i proportion därefter, och dels med hänsyn till, att Olsson varit att betrakta såsom biträdande eldare och vaktmästare, synes mig lämpligt, att pensionsbeloppet för Olsson begränsas till 350 kronor eller det belopp, som kungl. läroverksöverstyrelsen i berörda utredning ansett skäligt föreslå för dylika befattningshavare.»

Beträffande de vid motionen fogade betygsavskrifterna hänvisas till motionen.

På anmodan av statskontoret har läroverksöverstyrelsen i avgivet yttrande anfört följande:

»Överstyrelsen tillåter sig till en början meddela, att överstyrelsen den 12 september 1911 avgivit underdånigt utlåtande över en av styrelsen för Sveriges allmänna läroverks vaktmästarförening den 23 oktober 1909 gjord framställning om bland annat vissa pensionsbestämmelser för vaktmästarna vid de allmänna läroverken, vilket ärende fortfarande är beroende av Kungl. Maj:ts prövning.

Emellertid har riksdagen i åtskilliga fall på framställning av Kungl. Maj:t och efter förslag av överstyrelsen beviljat pension åt vaktmästare vid allmänt läroverk, och har överstyrelsen i varje särskilt fall vid beräkning av det föreslagna pensionsbeloppet utgått från de i överstyrelsens ovannämnda underdåniga skrivelse angivna bestämmelserna. För vaktmästare av den pensionsklass, Olsson skulle hava tillhört, borde pensionen utgå med 700 kronor årligen, detta under förutsättning bland annat, att kostnaderna för sådan vaktmästares pensionering bestritts, förutom genom bidrag av statsmedel, även genom pensionsavgifter av pensionstagaren själv och av vederbörande läroverk. För nu i tjänst varande vaktmästare av nämnda klass beräknas, att den av statsmedel utgående delen av den pension, som skall tillfalla dem efter uppnådda 65 levnadsår och 30 tjänsteår, skall beträffande samtliga tjänstinnehavare utom de yngsta årsklasserna utgöra 350 kronor.

Vid de tillfällen, då riksdagen hittills tillerkänt pension åt vaktmästare vid allmänt läroverk, har i fråga om vaktmästare vid högre allmänt läroverk pensionsbeloppet i regel bestämts till 500 kronor, under det att vid de tillfällen, då sådan pension tillerkänts vaktmästare vid realskola, vilka, såsom av överstyrelsens förut nämnda underdåniga skrivelse den 12 september 1911 framgår, i regel tillhöra samma föreslagna pensionsklass som Olsson, pensionsbeloppet bestämts till 400 kronor årligen. Då emellertid Olsson icke synes kunna tillgodoräkna sig fulla 30 tjänsteår, skulle det kunna ifrågasättas, att en eventuell pension avkortas i förhållande till det mindre antalet tjänsteår.

Överstyrelsen vill dock meddela, att överstyrelsen i underdånigt utlåtande den 21 nästlidne februari angående pension åt eldaren vid högre allmänna läroverket i Lund Måns Jönsson, vilken med tillämpning av nyssnämnda beräkningsgrund skulle hava erhållit avkortad pension, framhållit önskvärdheten av att den blygsamma pensionen 400 kronor icke måtte behöva vidkännas ytterligare avknappning.

På grund av vad sålunda blivit anfört får överstyrelsen meddela, att beviljande av pension åt A. G. Olsson torde vara i överensstämmelse med den praxis, som varit rådande i fråga om pensionering av vaktmästare vid rikets allmänna läroverk.»

Uti ett av läroverksöverstyrelsen infortrat yttrande har läroverkets rektor anfört:

Läroverkets
rektor.

»Till åtlydnad av remisskrivelse av den 23 februari 1916 får jag med återställande av remissakten vördsamt inkomma med däri infortrade upplysningar angående förre eldaren vid härvarande läroverk A. G. Olsson.

Nämnda person har under den tid, jag varit rektor vid läroverket, skolat tjänstgöra som vaktmästare vid gymnastiken (vari även ingick åliggande att städa gymnastiklokalen), elda läroverkets lokaler, inlämpa kol och koks, verkställa renhållning å gata och tomt samt vid förefallande tillfälle lämna skälighandräckning.

För dessa åliggandens fullgörande har han under nämnda tid enligt kolle-

giets beslut av den 19 september 1913 åtnjutit en avlöning av sextio kronor för varje månad eller sjuhundraatjugo kronor per år.

Närmast dessförinnan hade han enligt kassaräkningen för utgifter av år 1912 haft skyldighet att vara vaktmästare vid gymnastiken samt att elda i läroverkets lokaler och därför åtnjutit 55 kronor under månaderna september - maj och 15 kronor för juni eller per år 510 kronor. Dessutom hade han haft särskild ersättning för sådana göromål som »rensning av grönt» (63 kronor), arbete under militärövningar (10 kronor), sågning av 3 famnar ved (12 kronor), lämpning av kol och koks (18 kronor och 70 öre), arbete på skolgården (10 kronor). Sammanlagda avlöningen för år 1912 hade sålunda varit sexhundraatjugotre kronor och 70 öre.

Tidigare hade den egentliga eldarelönen varit mindre, och allra tidigast, nämligen från 1883, hade den utgjort 100 kronor, enligt kollegiets protokoll av den 16 december 1882, enligt vilket 'på grund av gjord ansökan av skolans vaktmästare angående biträde vid eldningen i skolan anslogs för år 1883 en summa av 100 kronor att utgå för sådant biträde' mot villkor, att vaktmästaren skulle finnas tillgänglig i skolan vid varje lektions början och slut samt under rasterna.

Vad beträffar den tid, under vilken bemälde A. G. Olsson varit i läroverkets tjänst, är det omöjligt att av här förefintliga handlingar utfinna, när han började tjänstgöra som eldare. I protokollen nämnes vid behandling av eldarens lön endast 'eldaren', men ej, vem som vid de olika tillfällen, då ärendet förekommit, tjänstgjort som eldare. Och i de på upplysningar rätt knapphändiga räkenskapsböckerna från 80- och 90-talen stå poster sådana som 'eldarens lön', men det nämnes ej heller där, vem eldaren varit. I räkenskaperna för 1889 förekommer emellertid en post under verifikationsnumret 20—25, enligt vilken till en A. G. Olsson utbetalts 5 kronor för vedsågning. Det kan ju vara möjligt, att A. G. Olsson vid den tiden även tjänstgjort som eldare, men visshet i denna punkt kan vinnas endast om man har till sitt förfogande kvittenserna från denna tid, som böra utvisa, vem som lyft 'eldarens lön'. Dessa finnas icke här utan i kungl. kammarrätten. Någon tillförlitlig upplysning har icke heller kunnat vinnas genom förfrågan hos pensionerade och äldre lärare vid läroverket. Så mycket torde emellertid enligt deras utsago kunna anses som visst, att han på 1890-talets slut tjänstgjorde som eldare.

A. G. Olsson slutade sin tjänstgöring vid läroverket den 1 september 1915 under vägran att utföra honom åliggande arbete (lämpning av koks).»

Statskontoret.

Statskontoret har för egen del i sitt förenämnda yttrande förklarat sig icke hava något att tillägga till vad läroverksöverstyrelsen anfört.

Utskottet.

På sätt läroverksöverstyrelsen i sitt yttrande erinrat, har vid de tillfällen, då pension av riksdagen hittills tillerkänts vaktmästare vid realskola, vilka i regel anses tillhöra samma föreslagna pensionsklass som Olsson, pensionsbeloppet bestämts till 400 kronor om året. Vid det förhållande att Olsson, som uppnått en levnadsålder av 68 år, icke synes kunna tillgodoräkna sig fulla 30 tjänstår, har utskottet ansett hans pension lämpligen böra fastställas till det av motionären föreslagna beloppet 350 kronor.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion, må medgiva, att förre eldaren och gymnastikvaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Vänersborg Anders Gustaf Olsson må under sin återstående livstid från och med innevarande år å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundra-femtio kronor.

38:o) I en till riksdagen den 17 mars 1916 avlåten proposition, nr 122, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att eldaren vid högre allmänna läroverket i Lund *Måns Jönsson* må, efter erhållet entledigande från sin befattning, från och med år 1917 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 400 kronor.

Angående
pension åt
eldaren *Måns
Jönsson*.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 17 mars 1916.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att eldaren vid högre allmänna läroverket i Lund *Måns Jönsson* må, efter erhållet entledigande från sin befattning, från och med år 1917 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av fyrahundra kronor.

39:o) I en till riksdagen den 24 mars 1916 avlåten proposition, nr 123, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att trädgårdsbiträdet vid folkskoleseminariet i Lund *Anders Andersson* må från och med månaden näst efter den, i vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 400 kronor.

Angående
pension åt
trädgårds-
biträdet *A.
Andersson*.

Utskottet, som beträffande den i ärendet förebragta utredningen tillåter sig hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 24 mars 1916, har icke haft

något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning och får förty hemställa,

att riksdagen må medgiva, att trädgårdsbiträdet vid folkskoleseminariet i Lund Anders Andersson må från och med månaden näst efter den, i vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av fyrahundra kronor.

7. Angående jordbruksdepartementet.

Angående
pension åt
aktuarien vid
Sveriges geologiska under-
sökning G. H.
Santessons
änka, A. J.
Santesson,
född Lind-
berg.

40:o) I en till riksdagen den 10 mars 1916 avlåten proposition, nr 83, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre aktuarien vid Sveriges geologiska undersökning Gustaf Henrik Santessons änka *Alma Johanna Santesson*, född Lindberg, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 700 kronor, att utgå från och med november månad år 1915.

Utskottet, som ifråga om utredningen i ärendet hänvisar till ovanberörda statsrådsprotokoll, har ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att förre aktuarien vid Sveriges geologiska undersökning Gustaf Henrik Santessons änka *Alma Johanna Santesson*, född Lindberg, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av sjuhundra kronor, att utgå från och med november månad år 1915.

Angående
pension åt
kronojägaren
L. F. Engel-
marks minder-
åriga söner.

41:o) I en till riksdagen den 24 mars 1916 aflåten proposition, nr 124, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne kronojägaren Lars Fredrik Engelmarks minderåriga söner *Uno Vilhelm*, *Ragnar Emanuel*, *Fritiof Alexander* och *Sixten Algot* må från allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, envar till belopp av 50 kronor, att utgå från och med år 1916 intill uppnådda 18 års ålder, med iakt-

tagande att dessa understöd jämte den från civilstatens änke- och pupillkassa till Engelmorks efterlämnade familj utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 270 kronor för år.

Utskottet, som beträffande utredningen i ärendet hänvisar till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 24 mars 1916, har icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva att avlidne kronojägaren Lars Fredrik Engelmorks minderåriga söner Uno Vilhelm, Ragnar Emanuel, Fritiof Alexander och Sixten Algot må från allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, envar till belopp av femtio kronor, att utgå från och med år 1916 intill uppnådda 18 års ålder med iakttagande, att dessa understöd jämte den från civilstatens änke- och pupillkassa till Engelmorks efterlämnade familj utgående pensionen icke må tillsammans överstiga tvåhundrasjuttio kronor för år.

42:o) I en inom andra kammaren av herr *Holm* väckt motion, nr 47, har hemställts, »att riksdagen ville bevilja kronojägaränkan *Selma Stenbergs* i Korpikå *minderåriga barn* en tilläggspension av 50 kronor per år för varterdera av dem så länge de enligt gällande reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa äro pensionsberättigade.»

*Angående pension åt kronojägar-
änkan S. Sten-
bergs minder-
åriga barn.*

Till stöd för motionen har motionären anført följande:

»Enligt gällande bestämmelser utgår till änka efter en avliden kronojägare, som innehaft ordinarie befattning i statens tjänst, en årlig pension av 180 kronor, förutsatt att han uppnått högsta lönegraden, samt dessutom för barnen 90 kronor, vare sig dessa äro ett eller flera. Ehuru beloppet är lågt, kan det dock, för såvida den efterlevande änkan är frisk och arbetsför samt ej har alltför många munnar att mätta, vara tillräckligt att hålla nöden från dörren. Fall givas dock när summan blir alldeles otillräcklig, och är det ett sådant jag här inför riksdagen vill framdraga.

I april månad 1914 avled kronojägaren i Björkfors bevakningstrakt av Kalix revir Viktor Stenberg efter att sedan i december år 1900 innehaft ordinarie, väl vitsordad tjänst. Han efterlämnade vid sin död änka och icke mindre än tio minderåriga barn. Till henne utgår nu en pension av 270 kronor. Att hon med detta belopp skall kunna kläda och föda 11 personer är ju orimligt, det torde väl i det närmaste kunna anses åtgå för att skaffa familjen tak över huvudet samt bränsle. Och då änkan Stenberg själv på grund av sina många barn, av vilkas skötsel hon

måste bliva strängt upptagen, svårligen kan medhinna att utom hemmet skaffa sig några förtjänster, återstår för henne ingenting annat än att anlita den enskilda eller allmänna barmhärtigheten. Hittills hava ju släktingar och vänner hjälpts åt att hålla familjen vid liv, men då detta i längden blir för betungande för dessa, som själva leva i små omständigheter, måste barnen komma fattigvården till last, för såvida ej staten träder hjälpende emellan, och anser jag starka skäl tala härför. För ankans eget vidkommande får ju beloppet anses tillräckligt, och bör ett eventuellt pensions-tillägg därför utgå till barnen under deras minderårighet.»

Beträffande de i motionen åberopade intygen hänvisas till motionen.

Domänsty-
relsen.

På begäran av statskontoret har domänstyrelsen avgivit utlåtande i ärendet och däri anfört följande:

»Att i det av motionären berörda fallet förhållandena äro synnerligen ömmande kan icke betvivlas och synes vara till fullo bestyrkt. Det synes därför vara väl motiverat, att något från det allmännas sida göres för att avvärja den nöd, som eljest uppenbart kommer att göra sig gällande hos de efterlevande efter kronojägaren Viktor Edvard Stenberg. Huruvida detta skall ske på sätt motionären föreslagit och i den utsträckning, som i motionen avses, torde dock kunna ifrågasättas; ty enligt denna skulle vart och ett av barnen erhålla en tilläggs pension av 50 kronor årligen, till dess detsamma uppnått 21 års ålder eller dessförinnan trätt i äktenskap. Det kan ifrågasättas, huruvida icke barnen vid tidigare ålder böra avses kunna försörja sig själva, även i det fall att de icke ingått äktenskap. Kungl. styrelsen anser, att ett gott handtag gäves åt ankan Stenbergs oförsörjda barn, därest vart och ett av dem tillerkändes ett understödsbelopp, beräknat efter 50 kronor för år och avsett att utbetalas till dess det uppnått 17 års ålder; och får kungl. styrelsen hemställa, att ni behagade uttala Eder för ett sådant tillstyrkande av motionen, börande av riksdagen eventuellt medgivet understöd utgå av anslag under tionde huvudtiteln.»

Statskontoret.

Statskontoret har för egen del anfört, »att det såväl från principiell synpunkt som med hänsyn till konsekvenserna framstår såsom i någon mån betänkligt att tillmötesgå ifrågavarande förslag; att så starka billighetsskäl dock synas i detta fall föreligga, att betänkligheterna måhända böra få vika, samt att, om, såsom föreslagits, understöd anses böra beviljas till de minderåriga barnens underhåll och uppfostran, sådant understöd, vilket synes böra anvisas att utgå från allmänna in-
dragningsstaten, dock torde böra begränsas ej mindre såsom domänstyrelsen fram-
hållit i fråga om tiden, under vilken det må åtnjutas, utan även med avseende å
beloppet exempelvis så, att det bestämmes till 30 kronor för varje barn eller så,
att understöden tillhopa icke må överstiga 300 kronor.»

Utskottet.

Även utskottet anser, att i detta fall synnerligen starka billighets-
skäl föreligga för beviljande av understöd till ifrågavarande minderåriga

barns underhåll och uppfostran, och har utskottet icke något att erinra emot att understödsbeloppet beräknas efter 50 kronor för år för vart och ett av barnen. Understödet, vilket torde böra utgå från och med den 1 januari 1916 och anvisas å allmänna indragningsstaten, synes lämpligen böra begränsas för tiden intill uppnådda 18 års ålder.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att avlidne kronojägaren Viktor Eduard Stenbergs och hans efterlämnade änka Selma Stenbergs minderåriga barn Oskar Edvard, Berta Sofia Elisabet, Fanny Charlotta, Karl Viktor, Anna Katarina, Elis Gustaf, Agnes Arvida, Erik Wilhelm, Sven Teodor och Selma Maria må från allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd en var till belopp av femtio kronor att utgå från och med år 1916 intill uppnådda 18 års ålder.

Stockholm den 12 maj 1916.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Reservationer.

Vid punkt 6:o) angående pension åt skrivbiträdet Jenny Carolina Håkanson

av herrar *Kristensson, Wickman, Carlsson* i Herrljunga och *Berg* i Munkfors, som anført følgende:

»För vår del hava vi ej kunnat instämma i utskottets hemställan, utan ansett fröken Håkanson böra tillerkännas pension till samma belopp, 1,000 kronor, som av riksdagen bestämts för åtskilliga dylika biträden. Särskilt erinra vi om 1914 års senare riksdags beslut angående pension åt skrivbiträdet i civildepartementet H. J. A. Åkersten.

Till stöd för vår uppfattning vilja vi till en början åberopa vad vid 1912 års riksdag förekom i fråga om beredande av årligt understöd åt kontorsbiträdet hos generalpoststyrelsen A. C. E. Hesselgren.

Vid 1912 års riksdag uppfördes å postverkets stat såsom ordinarie befattningshavare kvinnliga biträden.

I proposition nr 3 till samma riksdag, angående uppförande av kvinnliga biträden i postverkets stat samt fastställande av postverkets stat för driftkostnader år 1913, föreslog Kungl. Maj:t bland annat beredande av årligt understöd åt nämnda kontorsbiträde Hesselgren. Till det propositionen bifogade protokollet över civilärenden (s. 44) hade vederbörande departementschef, i anledning av framställning från generalpoststyrelsen i berörda hänseende, anført, att alla skäl syntes honom tala för att understöd bereddes kontorsbiträdet Hesselgren. Det kunde ifrågasättas, yttrade departementschefen vidare, huruvida icke Hesselgren borde erhålla det högsta belopp, som skulle tillkomma skrivbiträden hos postverket i pension, eller 1,100 kronor. Då emellertid nämnda rättighet förutsatte, att pensionsavgift under en följd av år erlagts, hade departementschefen stannat vid det av generalpoststyrelsen föreslagna beloppet 1,000 kronor.

Det må i detta sammanhang även erinras, att generalpoststyrelsen i sin nyssnämnda framställning framhöll, att därest ordinarie tjänst kunnat beredas dylika kvinnliga biträden tidigare och innan Hesselgren uppnått så hög ålder, att denna bort lägga hinder i vägen för hennes befordran, hon säkerligen blivit av styrelsen utnämnd till ordinarie biträde (s. 41 och 42).

I den föreliggande kungl. propositionen har chefen för justitiedepartementet erinrat, hurusom han, i sammanhang med anmälan av frågan om fortsatt provisorisk lönereglering för justitiedepartementet, till innevarande års statsverksproposition anført, att därest någon av de ordinarie befattningshavarna i statsdepartementen komme att, innan den slutliga löneregleringen kommit till stånd, avgå från sin tjänst, Kungl. Maj:t icke torde komma att underlåta att hos riksdagen göra den framställning om förbättrad pension, som billigheten kunde anses fordra; och med billighet syntes departementschefen vara mest överensstämmande, att åt dylik befattningshavare tillerkändes den pension, som kunde beräknas hava bort komma honom till del, därest den slutliga löne- och pensionsregleringen trätt i tillämpning redan med 1916 års ingång, d. v. s. vid den tidpunkt, från vilken den skulle hava kommit att gälla, därest löneregleringsfrågan, såsom från början varit ämnat, fått sin lösning redan vid 1915 års riksdag.

Departementschefen har nu uttalat, att vad han sålunda yttrat om departementens nuvarande ordinarie befattningshavare ägde sin fulla giltighet jämväl beträffande sådana befattningshavare i departementen, som ej vore ordinarie, men vilka haft grundad förhoppning att efter genomförandet av den väntade regleringen bliva uppförda på ordinarie stat och såsom sådana erhålla rätt till pension. Till denna kategori hörde enligt departementschefens mening sökanden. Hade löneregleringsfrågan, såsom från början varit ämnat, fått sin lösning redan vid 1915 års riksdag och den nya staten trätt i tillämpning med ingången av år 1916, hade, fortsätter departementschefen, sökanden efter all sannolikhet nu innehaft ordinarie skrivbiträdestjänst i departementet med en sammanlagd avlöning av 1,600 kronor samt varit berättigad att när som helst avgå med en pension av 1,100 kronor. Departementschefen har därför ansett det ej vara annat än i enlighet med billighet att beloppet av den pension, som tillerkändes henne, sattes till 1,100 kronor.

Den uppfattning, departementschefen sålunda gjort gällande i fråga om pensionsbeloppet för de ordinarie befattningshavare i statsdepartementen, som kunna komma att avgå från sin tjänst, innan den definitiva löneregleringen för statsdepartementen bliver genomförd, anse vi för vår del desto mindre kunna anföras såsom skäl för bifall till framställningen om 1,100 kronors pension åt fröken Håkansson, som riksdagen ännu ej haft tillfälle att pröva något särskilt fall i fråga om tilläggspension till ordinarie befattningshavare, där denna uppfattning skulle kunna komma till användning.

Den omständigheten att riksdagen, då den biföll Kungl. Maj:ts

nyssnämnda förslag i fråga om fortsatt tillämpning av den provisoriska löneregleringen, icke gjorde något särskilt uttalande i anledning av vad till statsverkspropositionen i sammanhang med omförmälda fråga på nyss angivet sätt inledningsvis yttrats, lär icke få anses innebära, att riksdagen utan vidare godtagit vad i detta yttrande gjorts gällande.

För övrigt lär det också kunna sättas i fråga, huruvida fröken Håkanson, även om en definitiv lönereglering för statsdepartementen beslutats av 1915 års riksdag att träda i kraft från och med år 1916, hade kunnat erhålla ordinarie befattning. Hon skulle nämligen redan då hava uppnått högre levnadsålder än den, vid vilken hon, därest hon varit ordinarie, varit berättigad till hel pension men ock skyldig att avgå från tjänsten.»

Vid punkt 25:o) angående understöd åt änkan Johanna Mathilda Nordvall

av herrar *Hedenstierna, Neiglick, Hallin* och friherre *Langenskiöld*, som anfört följande:

»Även om ömmande omständigheter, som i motionen anförts, skulle tala för bifall till densamma, hava vi likväl av principiella betänkligheter och med hänsyn till de vittgående konsekvenser, ett insläende på denna understödsväg skulle medföra, ansett oss böra yrka avslag å motionen.»